

KAUBANDUS-TÖÖSTUSKOJA

Nr. 2. II aastakäik

TEATAJA

15. jaanuaril 1927

Ilmub kaks korda kuus.

Tellimishind:		Toimetus:	Kuulutuste hinnad:	
Aastas	Emk. 250.—	Kaubandus-tööstuskoda, Tallinn, Lait. 45	1/1 lhk.	Emk. 4000.—
Poolaastas	" 150.—	Kõnetraat 17-77, toimetaja kodus 1-35	1/2 " . "	2200.—
Välismaale	" 500.—	Toimetaja kõnetunnid: igal esmaspäeval,	1/4 " . "	1200.—
Poolaastas	" 300.—	kesknädalal ja reedel kella 2—3 p. l.		Kaanekülgedel—kokkuleppel

SISU: Lähikäigumaks Lääne-Euroopa riikides. Töösoov — õnnesoov. Vastuseks „Ühistegeliste Uudiste“ juhtkirjale kaubandus-tööstuskoja märgukirja puhul. Onus probandi ärimaksuseaduse järele (järg). Äärmärkused Eesti Ühistegelise Lõdu seletuskirja kohta. Kaubandus-tööstuskoja teateid. Märguki vabariigi valitsusele laevasõidu seiskorra üle. Kaubandus-tööstuskoja juhatuse otsusl. Roo si turu tähtsusest Eesti välis-kaubanduses. Majanduslik informatsioon kodu- ja välismaalt. Teiste riikide majanduslik elu-olu. Tolliteateid. Turgude ülevaade. Sadama tegevus. Jäälolud. Börsikursid. Kaubahinnad.

TAIMEVÕI JA ÕLITEHASED A/S EXTRAKTOR.

Kerge on hea perenaine olla kui tarvitusel taimevõi **PRIIMA**

TAIMEVÕI
PRIIMA

TAIMEVÕI-JA ÕLITEHASED
A/S • EXTRAKTOR • TALLINN, TELLISKIVI 9, Kõn. 29-03

TALLINN, TELLISKIVI TÄNAV 9.
KÕNETRAAT 29-03.

Läbikäigumaks Lääne-Euroopa riikides.

Maksustamine on üks neist vähestest küsimustest, mida meil Eestis laiemate ringkondade soovidest ja huvidest hoolimata veel seni pole suudetud või tehtud otstarbekohaselt lahendada. Iga maksumaksja liigi tarvis on loodud isesugused maksuseadused, maksustamine on mitmesuguste alustele rajatud, maksuametile on seadustega jäetud laialdane omavoli — see kõik on suureks takistuseks meie majanduselu edaspidisele arenemisele. Sellepärast tuleks asjaosalistes ringkondades tõsisemale järelekaalumisele võtta küsimus: kas ei oleks võimalik meil maksuseadustikku üles ehitada üldisel, ühtlasel alusel, vahet tegemata maksualuste isikute suhtes, ning kas ei oleks võimalik puhtakasumaksu asemele seada läbikäigumaks, kuna läbikäigumaks paljudes Lääne-Euroopa riikides endale on võitnud eluõiguse.

Alljärgnevad read olgu määratud ainult läbikäigumaksu valgustamisele, peaasjalikult aga Lääne-Euroopa riikides. — Läbikäigumaksu ulatus neis riikides ei ole igalpool ühesugune. Suurem osa Lääne-Euroopa riike, Saksa- ja Prantsusmaaga eesotsas, on omaks võtnud üldise põhimõtte, mille järele maksustamine seal läbikäikude alusel sünnib. Ettevõtja, või vaba elukutsega isiku alaline (professionaal), samuti ka perioodiline tegevus või juhuslikud operatsioonid kuuluvad maksustamisele läbikäigumaksu alusel sel määral, kui võrd nad maksust pole vabastatud seaduses ettenähtud korras. Siiä kuuluvad peale ülalnimetatud suurriikide veel Austria, Belgia, Itaalia, Launaslaavia, Leedu, Luxemburg, Nõukogude Venemaa, Poola, Portugal, Rumeenia, Tšehhoslovakkia, Ungari ning mõned Aafrika ja Ameerika riigid, nagu Brasiilia, Kaanada, Kuuba ja teised. Vaade, nagu oleks maks läbikäikude pealt või bruttokasumaks vananenud ja kõlbmatu maksusüsteem, ei leia maksuküsimuste autoriteetide, näiteks dr. Popitzi, arvustustes õigustamist. See Saksa professor rahaasjanduse alal nimetab läbikäigumaksu — täieõiguslikuks liikmeks korraldatud rahandussüsteemis; mitte ainult peale sõdasid ega kriisiaegadel pole selle maksustamisüsteemi juure peatuma jäänud, vaid isegi normaalaegadel ja täiesti stabiilsetes riikides, ütleb tema, on seda vastuvaidlemata õiglasemat maksude jaotamisviisi tarvitusele võetud.

Maksualuste isikute suhtes ei tee suurem osa ülalnimetatud riikide seadustest mingisugust vahet; täiesti ühisel alusel ja ühtviisi maksustatakse kui füüsilisi, nii juriidilisi isikuid, oma maalasi ühetaoliselt võrramaalastega jne. Saksa

seadus lahendab subjektiivse maksukohustuse välja minnes üldisest põhimõttest, mille järele läbikäigumaks peab ühtlaselt haarama kogu riigi majanduselu, kuna selle maksu alla seatakse kõik majanduselu avalduste kandjad. Teine osa kõnesolevaist riikidest Prantsusmaaga eesotsas liigitab maksualuseid gruppidesse nende tegevusala järele. Belgia ja Kaanada aga ei sea isiklikku maksukohustust läbikäigumaksu alla.

Mis puutub maksustamise objektidesse, siis võib neid kokkuvõetult liigitada järgmiselt: a) asjade ehk õiguste edasiandmine suusõnaliste, samuti ka kirjalikkude lepingute näol, b) tegevusala, d) omatarvitus, e) maks väärtuses tõusnud asjade pealt jne.

Peatudes maksuobjektide juures olgu siin esimeses järjekorras tähendatud äriettevõtted ühes abikauplustega, mis kõigis neis riikides läbikäigumaksu alla kuuluvad. Ettevõtte kui teraviku uuele omanikule üleandmine, mis harilikult muude koormatustega seotud, on läbikäigumaksuvaba. Saksa seaduse järele alluvad maksustamisele ka kõik oksjonitel läbiviidud tehingud, kui need ei viida läbi sunnitäitmise korras. Kui vallas-, nii kinnisvara, samuti ka õiguste edasiandmisegi maksustamine sünnib peaasjaliselt ühistel alustel. Kinnisvara edasiandmise maksustamise õigus on Prantsuse juriidilises literatuuris vaieldav, ometi kaldub arvamine, samuti kui Itaaliaski, selle küsimuse lahendamises jaatavale seisukohale. Õiguste edasiandmine, nagu autori-, mustri- ja mudeliõiguste, ka kontsessioonide ja litsentside edasiandmine kuulub Saksa seaduse järele maksustamisele üldisel alusel, kuna suurem osa teisi riike samuti pooldab sarnaste operatsioonide maksustamist, neid koguni üksikasjaliselt üles lugedes. Juriidiliste vahetõrgete loomine, kui need igas seadusandluses iseiviisi normeeritavatest alamääradest üle ei tõuse, on maksuvaba. Nii vabastab N.-Venemaa läbikäigumaksust need tehingud, mis üle 5.000 — rbl. ei ulatu; Kuuba vabastab maksust maksualused, kelle veerandaastane läbikäik summas ei tõuse üle 1.000,— \$; toiduainetekauplused, kui nende päevane läbimüük ei ulatu üle 10 \$, ning ettevõttes oleva kauba tagavara päeva jooksul ainult üks kord uuendatakse, samuti ka käsitöölised, kui iga üksiku poolt päeva jooksul tootseeritavate saaduste väärtus ei tõuse üle 5 \$ Tšehhoslovakkia jätab vabaks 50.000 — kr. ja alla — aastased läbikäigumaksud. Samade elatismiinimumi näol jäetavate maksuvabade summade kindlaksmääramine on osalt ka tingitud sellest,

et põhjalikum järelevalve siin ise juba kalliks läheb maksma. On aga eelpoolnäidatud väikeste läbikäikudega äri mõne teise äri kõrvalharu, siis arvatakse selle tegevus peaharu tegevusele juure.

Sisult ei erine tegevuse, s. o. vaba elukutse, maksustamises kõne all olevad riig'id tüksteisest kuigi palju, küll aga vormilt, võttes arvesse tegevuse või ametite kitsamat või laiemaulatuslikumat liigitamist. Nii jaotavad Tšehhoslovakkia, Luxemburg, Ungari j. t. kõigi riigikodanike tegevuse gruppidesse, mis seaduses kindlaks fikseeritakse: advokaadid, notarid, arstid, õpetajad, rahavahetajad, habemeajajad, masseerijad jne. jne.

Omatarvitus arvatakse harilikult üheks maksuobjektiks mitte ainult kapitalist elutsevate, vaid ka palgaliste isikute juures, kuna selleks otstarbeks minevad summad üldlääbikäikude arvestamisel silmas peetakse. Ungari seadus ei loe omatarvitust eraldi maksuobjektiks, küll aga arvestab sellega maksumäära kindlakstegemisel.

Saksa seadus jagab maksust vabastamisele kuuluvust kahte ossa: isikute ja asjade maksust vabastamine, kuna enamjagu riike seda ei tee. Lääbikäigumaksust vabastamine laseb end kokkuvõetult järgmiselt jaotada: 1) maksuvabad avalikõiguslikud ühingud, 2) maksust vabastamine sotsiaal- ja majanduslikkudel alustel, 3) maksust vabastamine kultuurilistel põhimõtetel ja 4) maksust vabastamine maksutehnilistel põhjustel.

Ei ole ka huvituseta jälgida, kuidas ja miliste asutuste kaudu sünnib tegelik maksustamine. Lääbikäigumaks allub rahaministeeriumidele, kuna tollivalitsused toimivad sisse- ja väljaveo maksustamist. Ainult Prantsusmaal, Belgias ja Luxemburis on läbikäigumaks kogu ulatuses otseskoheste ja kaudsete maksude valitsuste korralduses. Maksuperioodid on kas poole-, või veerandaastalised, mõnes riigis isegi ühekuulised. Lääbikäigud tehakse kindlaks kas arveraamatute, dokumentide või muude autoriteetsete andmete abil. Maksu maksja deklaratsioon loetakse paljudes riikides maksualuseks senikaua, kuni maksuinspektor pole ära näidanud selle tõe kohta mittevastavust. Mis puutub maksu protsendinormisse, siis on see pea igas riigis isesugune, mis ka arusaadav, kui arvesse võtta kõiki neid asjaolusid, mis on seotud lähedalt isikute maksustamisega. Maksuprotsent läbikäigust kõigub keskmiselt 1%—3% piirides, kuna kogukondade heaks lubatakse võtta lisamaksu harilikult kuni 20% riigile minevast maksusummast. Võtame näiteks Itaalia maksunormid: tooresainete läbimüügist $\frac{1}{2}$ %, teiste kaupade, valmisproduktide, poolvalmis-

saaduste ja elusloomade pealt 1%, uhkusainete pealt 2%, lõhnaõlide ja arstlikkude spetsiaalartiklite pealt 3%. Patendimaksu ei tunta, küll aga kirjutavad ette mõne riigi seadused rändkaupmeestele laatadel ja aastalaatadel, ning kaubaagentidele sundusliku äritunnistuse lunastamise, mille hind arvatakse maha läbikäigumaksust. Uhkusainete kohta on seatud kokku erinimekirjad, millede järele maksunormid hoopis kõrgemad. Toome siinkohal mõnes riigis maksvate uhkusainete maksunormid: Tšehhoslovakkia — 2%, 10% ja 12%, N.-Venemaal — 6% ja 12%, Prantsusmaal, Poolas, Ungaris ja Portugalis — 10% jne.

Nagu juba varemalt tähendatud, liigitab Lääne-Euroopa seadusandlus laiemal või kitsamal määral maksuobjekte, välja minnes läbikäigumaksu seisukohast. Sellest on siis ka tingitud ühe või teise tegevusalade kohta käivad isesugused maksunormid; Saksamaa kohta, kes üldise põhimõtte alusel küsimust käsitab, seda öelda ei saa. Nii määrab Poola maksuseadus iga majandusala kohta vastava maksustamismõõdupuu, mille kohaselt siis sellele alluvate tegevusalade maksunormid välja töötatakse. Sündigu müük puhta raha eest, või čeki, vekli või mõne muu võlakohustuse vastu, — selles vahet ei tehta. Igatahes oleneb maksustamismõõdupuu sellest, kas maks tehingutel tasuhinnale juure arvatakse või mitte, ning missugused summad seadustekohaselt tasust maha arvatakse. Saksa seadus ei luba tehingute sõlmimisel arvestada läbikäigumaksuga, küll aga näevad seda ette Austria, Tšehhoslovakkia ja paljude teiste riikide seadused; siin nõutakse tasuhinna kõrval riigimaksu summa või maksuprotsendi äramärkimist; Rumeenia maksuseaduses öeldakse, et läbikäigumaks lepingute juures arvesse tuleb võtta ning protsendinorm dokumentides ja arveraamatutes peab ära tähendatama. Muude mahaarvamiste tegemist, nagu pakkimis-, saate- jne. kulude arvel, lubab Saksa seadus ainult teatud kordadel; siin lubatakse pakkimiskulud tasusummast ainult siis maha arvata, kui pakkimisvahendid kaubasaatjale tagasi saadetakse. Ka saate-, kinnitus- ja muude rahadega arvestamine läbikäigumaksu juures on pea igas riigis isemoodi lahendatud. Sünnib läbikäimine vastastikuse kaubavahetamise või töötasu alusel, siis arvatakse maksu määramisel need läbikäigud rahaüksuseks ümber.

Sisse- ja väljaveo maksustamine seisab lähemas ühenduses riigi majanduspoliitikaga, nii et majanduse alal tegutsejate rahvakihtide huvid seadustega ühel või teisel määral on kaitsitud, vastavalt teatava riigi rahvamajanduse arenemisele.

O. L.

Töösoov — õnnesoov.

„Kaubandus-tööstuskoja Teatajal“ on üks puudus. Nimelt see, et ta harva ilmub, ainult kaks korda kuus.

Just selle tõttu ongi minu uueaasta-õnnesoov hiljaks jäänud. Ei tahtnudki seda esimesse numbrisse paigutada. Sest sel puhul esinevad seal oma õnnesoovidega suuremad mehed: Koja esimees, Koja nõukogu esimees j. t. Lihtsal Koja valijal tuleb juba viisakuse pärast järke oodata.

Aga et minu „läkitus“ on viibinud, siis ei pane ma tema pealkirjaks enam õnnesoov, vaid töösoov. Sest uueks aastaks soovitakse õnne juba 31. XII/1. I vahelisel ööl, hiljemalt veel 1. ja 2. jaanuaril; vaevalt hiljemini. Minu kirjutis jõuab aga kaupmees-töösturkonna kätte varemalt 16. jaanuaril, siis kui 1927. a. juba pool kuud vana. Ja mis õnne sa siis veel soovid!

Õnnesoove avaldatakse kõige rohkem sünni- ja nimepäevade puhul. 1927. a. on aga need mõlemad juba 15 päeva selja taga. Tööks, loovaks tööks, võib aga alati õnne soovida.

Ja öeldakse: töö olevat õnne alus, olgu linnas või talus!

Olgu siis minu töösoov Kaubandus-tööstuskojale, kaupmeestele, töösturitele, pangapidajatele, elu- ja varandusekinnitajatele ning laevnikkudele ühtlasi ka õnnesooviks.

Millist tööd ma neile küll sooviksin?

Kõigepealt Kaubandus-tööstuskojale, kui kõikide nende kihtide seaduslikule esitusele?

Kõigepealt seda, et need tööd, mida ta märkis oma 1926. a. tegevuskavasse, aga pooleli jäid, 1927. a. viidaks lõpule.

Ega ma seda talle pahaks ei pane, et ta kui noor asutus, kes kõigest üksainus aasta vana, oma esimesel eluaastal jumal teab mis ei suutnud ära teha. Ei kahtle ka põrmugi selle juures, et ta meile, kaupmeestele ja töösturitele, on soovitud kõige paremat ja parema arusaamisega on astunud välja meie kasude kaitseks. Kuid ma soovin, et ta algaval aastal teeks sedasama ja tema tööle oleksid viljakamad tagajärjed.

Kaupmees- ja töösturkond on juba kauemat aega kurtnud ebaõiglase ja üle jõu käivate ärimaksude üle. Koda teab seda ja juba esimestel päevadel, pärast vormilist elluastumist, hakkas ta tegemist tégema maksuküsimustega. Kuid oli ette näha, et Kojal selles asjas tuleb enne sundida vaikima väga raskeid kahureid, kui see küsimus leiab lahendamist. Sest otsekoheste maksude peavalitsus ei taha kuulda sellest, et maksustamisüsteemi's vaja läbi viia ka mõningaid uuendusi ja muudatusi. Seal oldi ja ollakse ikka selles arvamises, et kaupmees ja tööstur, kuni ta veel

pankrotti pole jäänud ja oma varandust kaotanud oksjonihäämri all, suudab kanda ükskõik kui kõrget maksu. Ja kui ta kord pankrotti on jäänud ja varanduse kaotanud, ega temalt siis enam nii-kui-nii midagi võtta ei ole! Ja siis ei võeta ka! Meie ärimaksuseadus on ju küllalt nii liberaalne, et maksuvõlgade pärast ärimest ei paigutata trellide taha! —

Ehk need maksumäärarjad ise? Nagu mul ja paljudel teistel teada, valis Koda juba läinud aasta algul oma esitajad maksumisjoni'sse. Otsiti kõige asjatundlikumaid ja ausamaid mehi. Loodeti, et need aitavad jõudu mööda õigust jalgule seada. Aga otsekoheste maksude peavalitsus ütles: Ei saa! Vana Vene seadus pole muudetud, sellepärast valivad linnavolikogud ja maanõukogud ärimaksumaksjate esitajaid endisel alusel! Ja kui asi läks riigikohtusse, siis seletas rahaministeeriumi esitaja, et ega meil midagi selle vastu pole, kui kaupmehed ja töösturid valivad ise oma Koja kaudu neid esitajaid, andke meile ainult aega sellekohase seaduse muutmiseks!

Kuid see seadusemuutmine on üks raske ja pikaline töö. Kolme-nelja viierealise paragraafi ümberredigeerimine nõuab rahaministeeriumis aastaid. Valitsus lubab, minister lubab, aga kaugemale ei saada.

Kas siin ei tule Kojal teha tööd, suurt ja rasket tööd, et liikuma hakkaksid küsimused, mis aastapäevad rahaministeeriumis seisnud.

Aga ega see pole veel kõik.

Koda kulutas läinud aastal vahetpidamata valitsusasutuste uksi selleks, et välja kaubelda meie kesk- ja väiketööstusele kergematel tingimustel pikemaajalist laenu. Lubati, nii nagu meil ikka lubatakse. Tuleb seda siinkohal märkida, et Eesti riigimehed, ministrid ja kes nad kõik on, lubadusi ei keela. Lubavad, aga lubaduste täitmisega on teine asi. Algaval 1927. aastal tuleb Kaubandus-tööstuskojal uuesti hakata peale rõhuma, et antud lubadused leiaksid ka teostamist — teadagi enne maailma lõppu.

Ma sooviksin, et need riigikogu liikmed, kellel ühendusi on ka Kaubandus-tööstuskojaga, juhiks oma kaasvõitlejate-seaduseandjate tähelepanu asjaolule, kui pikale venib endiste kaupmeeste ja töösturite seisuslikkude asutuste varanduste saatuse otsustamise küsimus. Asutav Kogu tegi juba töö- ja hoolekandeministrile kohuseks nende varanduste saatuse lahendamiseks esitada riigikogule kiires korras seaduseelnõu — see jäi aga esitamata. Läinud aastal esitas K.-t.-koda omalt poolt eelnõu nende varanduste osalise kasutamise kohta. II riigikogu ruttas aga koju

isamaa kesale sõnnikut vedama, ei olnud aega enam sarnast väikest eelnõu arutama hakata. Praegusse riigikokku pole gildide varanduste küsimus veel ulatanudki — seisab töö- ja hoolekandeministeeriumis „kindlas kohas“. Kojal on jällegi tükk tõsist tööd, et seda eelnõu liikuma panna, sest sctsid ähvardavad rahvahäaletusega ja tahavad kogu III riigikogu jüripäeval koju poole „liikuma“ panna. Nii siis, tuleb aega kaliks pidada.

Ma kirjutasin seni neist ülesannetest, mis Kojal juba läinud aastal olid päevakorral, aga olude sunnil jäid teostamata. Kuid tegelne elu toob iga päevaga uusi ülesandeid juure. Need kõik nõuavad tööd. Peab jätkuma tööõõmu ja energiat, et kõikide nendega hakkama saada.

Kojal tuleb ennast „maksmapanna“ igal pool ja kõigis asutustes. Koda ei tohi pealtvaatajaks jääda Eesti Panga ümberkorralduste tööde juures, vaid tal tuleb ka seal kaasa tömmata. Kojal kui kaupmeeste ja töösturite omavalitsuse asutusel, tuleb vahekordi luua maa- ja linnaomavalitsustega, et viimased ei annaks määrsi ega teeks korraldusi, mis hädaohtlikud meie kaubandusele ja tööstusele. Koda peab aitama reguleerida kaubanduslikke vahekordi meie naaberriikidega, tõuget andma uute kaubalepingute sõlmimiseks ja valvel seisma, et Eesti kaupmees- ja töösturkonna huvid oleksid igast küljest tarviliselt kaitstud.

Tööd on palju ja töö hulk kasvab. Koja valijatel tuleb nüüd Kojale õnne soovida, et ta kõik need tööd suudaks viia õnnelikule lõpule.

Iseenesest pole see halb, kui tööd palju ja rasket. See annab tunnistust vaid sellest, kui hädatarviline asutus on Kaubandus-tööstuskoda tööpoolest ja kui kahju sellest, et ta alles nii hilja on kutsutud ellu. Avaldati ju Koja loomise puhul mõnel pool kartust, et Kojale ei leiduvat tööd! — Ah, kui palju on seda tööd, kui aga võimalik oleks seda kõike nii kergesti korraldada.

Aga millist tööd soovin ma Koja valijatele enestele?

Muidugi kõigepealt seda, et kaupluste uste-lingid rooste ei läheks, suits vabrikukorstnatest ei kaoks ja meie riigilipp lehviks kõikides ilmasadamates kaubalaevadel.

Aga veel rohkem. Ma sooviksin, et Koja valijad teeksid ka selleks tööd, et tekiks t. h. e. dam side Koja ja ta valijate vahel. Et kaupmehed ja töösturid informeeriksid üksteist „Kaubandus-tööstuskoja Teataja“ kaudu oma röömudest ja päevamuredest; et kaupmehed ja töösturid koh-tadel läheneksid üksteisele ja sünnitaksid organi-satsioone, mis elu- ja töövõimsad.

Koda tömmaku eest, meie tõukame tagant.

Õnn kaasa, et see kõik korda läheks!

Kaubandus-tööstuskoja valija.

Vastuseks „Ühistegeliste Uudiste“ juhtkirjale kaubandus-tööstuskoja märgukirja puhul.

Kaubandus-tööstuskoja poolt riigivanemale „Era- ja ühistegelise kaubanduse maksustamise ja finantseerimise“ kohta käiva märgukirja esitamise puhul on „Ühistegelistes Uudistes“ nr. 52 — 1926, „Co-operator“ tarvilikuks pidanud sõna võtta. See ei ole üksik aktsioon, millega ühistegelaste poolt Koja märgukirja peale vastatud.

Heameelega vastaksin ühtlasi ka Ühistegelise Liidu poolt riigivanemale esitatud märgukirja peale, kuid kahjuks ei ole minul käepärast märgukirja täpset teksti. Kokkuvõtted Liidu märgukirjast, mis ajakirjanduses avaldatud, lasevad oletada, et märgukirja sisu „Ühistegeliste Uudiste“ artikli sisust millegi poolest lahku ei lähe. Selle tõttu ei ole märgukirja eraldi käsitamiseks arvatavasti tarvidust; peaks see aga siiski tarvilik olema, teen seda niipea, kui märgukirja tekstiga tutvuneda saan.

„Ühistegeliste Uudiste“ artikkel räägib min-

gisugusest väljakutsest, mille kaupmeeskond omakasu huvides ühistegevusele saatnud märgukirja esitamisega. Millegi sarnast järeldatakse — ei tea. Vaatame kõige pealt, mida püütakse saavutada Koja märgukirjaga. Need püüded on koondatud kahte järgnevasse punkti: 1) et uue ärimaksuseaduse harutamisel silmas peetaks, et ühistegelised ja eraettevõtted maksutataks täiesti ühesugustel alustel ja 2) et põllumajandus-likkude saaduste kokkuostmiseks ja põllumajandusele tarvilikkude sisseostude finantseerimiseks määratud madalaprotsendilise laenu ühesugustel alustel osa võiksid saada nii ühistegelised kui erakaubanduslikud ettevõtted. Lühidalt öeldud: olgu niihästi ühistegelised kui erakaubanduslikud ettevõtted neis asjus üheõiguslikud. Kui „Ühistegelised Uudised“ seda kallaletungiks nimetavad, siis ei saa mina seda arvamist jagada. Või valitseb ehk „Ühistegelistes Uudistes“ vaade, et ühistegelised ärilised ettevõtted, nagu mingi-

sugused kõrgemaseisuslikud asutused, eesõigustatud seisukorras peavadki olema; kui kuski selle juures kaheldakse, siis on see „ühistegeliste Uudiste“ arvates väljakutse, kallaletung?

Kui „ühistegelised Uudised“ oleks tahtnud ja suutnud jääda objektiivseks, oleks tema pidanud Koja märgukirja väited ja põhjendused ümber lükkama — selle asemel asendatakse objektiivne käsitlus aga demagoogiliste võtete ja stiili lopsakusega. Demagoogiaga ja stiili lopsakusega ei saa aga rahvamajanduslikke küsimusi lahendada. Sarnaste võtete tarvitamise jätmise heameelega „ühistegeliste Uudiste“ eesõiguseks ja vastan kõigele, mida ülalnimetatud artiklis vähegi asjaliseks saan pidada.

„ühistegeliste Uudiste“ väide, nagu peetaks avalikku aruandmist raskeks kohustuseks, „millest mõnigi suur ettevõtte heameelega olevat kõrvale hoida püüdnud,“ ei vasta tõele. Võiks hoopis vastupidist ütelda: mitmed eraettevõtted on ainult seepärast oma ettevõtte osatühisuseks ehk aktsiaseltsiks muutnud, et avalikult aruandvaks ettevõtteks saada. Mitmed väiksemadki ettevõtted püüavad sinna poole; seda tehakse seepärast, et avalik aruandmine enesega õiglasema maksustamise kaasa toob. Just see asjaolu ongi perekondlike aktsiaseltside tekkimise põhjuseks. Kahjuks ei saa aga väiksemad ettevõtted selle retsepti järele käia, s. t. oma ettevõtteid avalikult aruandvateks ettevõteteks muuta, sest siis peaks arvepidamiseks raamatupidaja palgatama, mis aga väiksematel äridel üle jõu käiks. Väike-ettevõtetel kõrge ja ülekohtuse maksustamise vastu võidelda raamatupidamise sisseseadmisega, nagu „ühistegelised Uudised“ soovivad, ei anna tagajärge, kuna maksuamet sagedasti ka korralikult ja täpselt peetud eraettevõtete raamatuid maksustamise juures arvesse ei võta ja nad kõige väiksemagi vormivea pärast tagasi lükkab. Kui näiteks väike-ettevõttelt 100.000 asemel 200.000 marka ärimaksu nõutakse, siis on ameti selge, et sarnane maksustamine on ülekohtune. Siis aga „ühistegeliste Uudiste“ eeskujul järeltust teha, et raamatupidamine tuleks sisse seada, on ometi mõttetu.

„ühistegelised Uudised“ heidab Kojale ette, et Koja märgukirjas eraäride poolt 1924. aastal makstud ärimaksu summa nimetatamata on jäänud ja ainult ühistegeliste ettevõtete poolt makstud summa nimetatakse. Oletame, et raske ei ole 1924. aastal riigile makstud ärimaksu summast samal aastal ühistegeliste ettevõtete poolt makstud summa maha arvata. Kuna aga sarnane etteheide Kojale tehtud, siis olgu siin see lihtne aritmeetiline ülesanne lahendatud:

Riigi sissetulekud 1924. aastal ärimaksust (Statistika Keskbüroo andmed)	312.000.000 mk.
1924. aastal ühistegelistelt ettevõtetelt	4.400.000 „
1924. aastal eraettevõtetelt	307.600.000 mk.

Koda ei „seleta“ mingisuguste „üldkalkulatsioonide“ põhjal eraettevõtete keskmisi tulunorme ja maksuprotsente, nagu „ühistegelised Uudised“ tarviliseks peab tähendada ja arvata, vaid eraettevõtete keskmine tulunorm on keskmiste puhtakasuprotsentide klassifikatsiooni tabeli alusel võetud. Nähtavasti ei tunne „ühistegelised Uudised“ nimetatud tabelit ja võiksin temale ainult soovitada sellega tutvunemist. Siis saaks „ühistegelised Uudised“ ehk õigema pildi eraettevõtete maksustamisest ja jõuaks arusaamisele, kuivõrd tema väide põhjendamatu.

Möödamine olgu siin tähendatud, et kui ühistegelisi ettevõtteid samade puhtakasu protsendinormide järele oleks maksustatud — ei oleks 1924. aastal ühistegelistel ettevõtetel 4.400.000 marka maksa olnud, vaid umbes 70 miljonit marka.

„ühistegeliste Uudiste“ oletus, nagu oleks maksuamet ühistegeliste ettevõtete läbimüügid Kojale teatavaks teinud, on alusetu. Teateid ühistegeliste ettevõtete läbimüükide kohta võib leida „ühistegevuse Kalendrist“. Kui need andmed tõele ei peaks vastama — ei saa Kaubandus-tööstuskoda midagi parata.

Mis puutub sellesse, et Koda „Keskühingu“ (nii nimetab „ühistegelised Uudised“ vist E.T.K.'d) suurmüügi ja kohalike ühingute väikemüügi summad (läbikäigud) ühistegeliste ettevõtete üldläbikäigu kindlakstegemiseks kokku on arvanud, siis ei võivat „ühistegeliste Uudiste“ arvates seda teha ükski, kes vähegi kaubandustunneb. Või nii! Nähtavasti arvab „ühistegelised Uudised“, et Koda oleks pidanud väljaarvamise juures, kuidas ühistegeliste ettevõtete poolt maksetud ärimaks suhtub ühistegeliste ettevõtete kogu läbimüügile, võtma ühistegeliste ettevõtete läbimüügiks lihtsalt „keskühingu“ (E.T.K.) läbimüügi, sest kohalikud ühinged müüvad „keskühingult“ saadud kaupa ja see kaup on juba „keskühingu“ läbikäiku sisse võetud. Sarnane väide ei tõenda muud, kui et „ühistegelistel Uudistel“ näib arvamine olevat, et kui grossist oma läbikäigu pealt ärimaksu tasunud, siis väikekaupmehel grossisti käest ostetud kauba pealt ärimaksu enam tasuda ei tule.

Milleks Koda vahet oleks pidanud tegema maksu alla käinud ühistegeliste ettevõtete ja mitte maksu alla käinud ettevõtete vahel, jääb arusaamatuks. Eraettevõtjad maksavad kõik

maksusid ja maksuamet ei tee mingisugust vahet; kes ärialal tegutsenud — maksku!

Edasi tuuakse artiklis ette, et niihästi meil kui ka mujal olevat ühistegelastel seisukoht, mis ühisuste maksumist üldse õigeks ei pea. Era-kaupmeestel ja töösturitel sarnast seisukohta eneste suhtes ei ole. Ühelgi kaupmeeste ega töösturite koosolekul ei ole niisuguseid mõtteid avaldatud, vaid just vastupidi Eraettevõtjate seisukoht on — riik peab oma ülesannete teostamiseks saama tulusid maksude näol, kuid maksumine olgu õiglane. Maksumaksmise juures ei tohi olla eesõigustatud isikuid ja ettevõtteid, ni nagu ühistegelased seda näha sooviksid.

Edasi tähendatakse artiklis, tulevat arvesse võtta, et ühine ost, mida tarvitajate- ja majandusühingud teostavad, mitte äriajamine ei ole, vaid igale kodanikule lubatud ja õigustatud kokkuhoidmise viis. Kui see nii oleks, siis ei oleks Kojal põhjust olnud märgukirjaga esineda, kuid nähtused tegelikult elust räägivad täitsa midagi muud. Kui raudtee kooperatiividele teiste soodustuste hulgas ka veel kaupade hinnata vedu vagun-poodides ühest jaamast teise on lubatud, vagun-poest aga kõigile soovijatele kaupu müüakse, siis lubage — on see raudteelaste ühise ostu organiseerimine ja raudteelaste organisatsioonile antud soodustus või lihtsalt äriline ettevõte? Kui E. T. K. oma veinivabriku toodangust suuri kvantume ühele suuremale eraärile maha müüb, kas on „ühistegeliste Uudiste“ arvates sarnane operatsioon ka ühise ostu organiseerimine ja kauba väljajaotamine oma liigetele — tarvitajatele? Kui mõnel ühisusel ainult mõnikümmend liiget, ta igale soovijale aga oma kauplusest kaupa müüb, olgu neid soovijaid tuhandeid, on sarnane ettevõte ka ühistegelise asutuse ja tema ärilised operatsioonid oma liigete ühise ostu organiseerimised või lihtsalt selle mõnekümme isiku ärilise ettevõtte? Aga ütlege, missugused tarvitajateühisused käivad teiste põhimõtete järele?

Tuleb kindlasti vahet teha ühistegevuse vahel, mis seda sõna otsekoheses mõttes on, ja ühistegevuse vahel, mis seda ainult nimepidi on. Kui meie ühistegelised ettevõtted piirduksid ainult sellega, mida tõesti ühistegevuseks võib pidada, kui meie ühistegevus käiks ühistegelaste poolt ülesseatud põhimõtete järele ja end nende põhimõtete ja mitte ainult ei ehiks, kui meie ühistegelised ettevõtted ainult oma liikmeid kaupadega varustaksid, siis ei oleks ühelgi kaupmehele ega töösturil midagi ühistegevuse vastu ette tuua. Siis oleks era- ja ühistegelise kaubanduse vahel kindel vahe.

Edasi öeldakse artiklis, et ühistegelased võivad endale ette kujutada ka sarnaseid ühinguid, mis täpselt ainult niipalju kauba eest võtvat, kui kaup endale maksuma on läinud, ja niiviisi ilma mingisuguste ülejääkideta võivad töötada.

Kutsuge ometi ellu niisugused ettevõtted ja ärge kujutage enesetele ainult sarnaseid ette!

Ainult otstarbekohasuse seisukohast välja minnes, tähendab „ühistegelised Uudised“, jaotavad ühingud meil kui ka mujal kaupa keskmise turuhinnaga, kusjuures juhtuv ülejääk ostupreemiana liigetele tagasi maksetavat. Mina ei vaille ja ei saagi selle vastu vaielda, et ühistegelised ärid kaupa harilikkude turuhindade eest müüvad ja mitte odavamini; kuid huvitav oleks kuulda saada, kui suur protsent ülejäägist (puhastkasust) on seni ostjatele tagasi maksetud ja kuidas toimetavad ühistegelised ärid tagasimaksmist harilikkudele ostjatele, mitte-liigetele. Samuti ei oleks huvituseta kuulda saada, kui suurt osa ühisuste brutto puhastkasust võib nende netto puhastkasuks arvata?

Agas paljudel ühistegelistel ettevõtetel ei ole kõigi soodustuste peale vaatamata ülejääke, et sellest ostjatele ostu-preemiata näol tagasimakse saaks teha. Puhastkahju on küll nii mõnigi ühistegelise äri oma aasta-aruandes pidanud näitama, nende hulgas ka „OMA“. Need puhastkahjud ei lase eeldada ostu-preemiata maksmist, küll aga ehk juba kõige lähemal ajal midagi muud.

Kuigi ühel osal ühisustest puhastkasu on, siis neelavad ühisuste nõukogu liigete, direktorite, ärijuhtide, nende abide ja teiste sarnaste ametnikkude palgad suure osa puhastkasust. Nii ei jää osakasu ja ostu-preemiata näol väljamaksmiseks palju järelegi. Niisuguseid administratsioonikuluseid, kui ühistegelistel ettevõtetel, ei saa ükski eraettevõtte teha, seepärast on asjata „ühistegelistel Uudistel“ väikekaupmeestele õpetada raamatupidajaid palgata selleks, et ülekohtustest maksudest vabaneda.

Väikekaubanduslikus ettevõttes peab äriomanik kõiki ülalnimetatud ameteid; temal ei ole administratsioonikuluseid, seepärast ongi väikekaubanduslikus ettevõttes kokkuhoid suuremal määral teostatav kui ühistegelistes ettevõtetes. See omakorda ei jäta kaubahindade peale oma mõju avaldamata.

Kõik soodustused, mis seni ühistegeliste ettevõtetele antud, ei ole läinud tarvitajaskonna huvide kaitses, kuna tarvitajate-ühisuste kaudu kaupadega varustamine seni ostjale „õigustatud kokkuhoidu“ võimaldanud ei ole.

Kui vabariigi valitsus tahab soodustusi anda meie põllumajandusele odavaprotsendiliste laenu näol jõutoidu, väetisainete ja seemnevilja ostmiseks, siis ei ole kaupmehed kunagi ette heitnud, et sarnaseid soodustusi põllumeestele antakse — veel enam, nad näeksid heameelega, kui meie põllumees edukaks produtseerimiseks ühisusi ellu kutsuks. Muidugi peavad need ettevõtted niikaua, kui nad ennast ühistegelisteks ettevõteteks nimetavad, seda ka sõna otsekoheses mõttes olema. Kuivõrd meie põllumehed senisele ühistegevusele kaasa tunnevad, ei ole raske järeldada neist lahkuminekutest, mis viimasel ajal põllumeeste ja ühistegevuse juhtide vahel nähtavale tulnud.

Selle asemel, et põhjendada, miks ainult ühistegelistel ettevõtetel õigus peab olema oma kohustusi põllumeeste 6%-liste vekslitega katta — vaikib „Ühistegelised Uudised“ asjast täiesti ja püüab ainult mõne stillipärliga põhjendamisest mööda hiilida.

Edasi heidab „Ühistegelised Uudised“ Kojale ette, miks Koda Eesti Panga aruandest võetud andmetega tõendab, et ühistegeline kauban-

dus rohkem laenusid on saanud kui erakaubandus. Kust tuleks „Ühistegeliste Uudiste“ arvates Eesti Pangast antud laenude kohta andmeid võtta, kui mitte just Eesti Panga aruannetest? „Ühistegelised Uudised“ leiab, et Eesti Pank peaks „oma arvustikku selgitama“; see selgitamine peaks vist selles seisma, et pank varjaks, mida ta ühistegevusele on annud!

Veel peab „Ühistegelised Uudised“ oma kohuseks erakaubanduse arvele kanda viimase kolme aasta jooksul mahakirjutatud laenusid, sest nende laenude hulgas ei olevat ühingutele antud summasid. Võib olla; kuid millega tõendada „Ühistegelised Uudised“, et need 300 miljonit marka erakaubanduse arvele tulevad kirjutada ja mitte suurel määral „sõbravekslite“ arvele?

Oleks huvitav näha, mis siis sünniks, kui Eesti Pank samal määral ühistegelistelt ettevõtelt laenusid tagasi nõuaks, nagu ta viimasel ajal eraettevõtelt on nõudnud ja kui ühistegelisi ärisid sama mõõdupuu järele oleks maksustatud. Siis ei oleks „Ühistegelistel Uudistel“ arvatavasti põhjust hoobelda. K.

Onus probandi ärimaksuseaduse järele.

Aleksander Kann.

(Algus „Kaub.-Tööstuskoja Teatajas“ nr. 1).

3.

Kui nüüd tahame selgusele jõuda, kuidas onus probandi seaduses on väljendatud, siis vaatleme kõigepealt seda küsimust põhiärimaksu kohta maksvate määruste seisukohalt.

Siin tuleb konstateerida, et onus probandi la-sub täiesti maksuasutuste peal, mis selgub, kui arvesse võtta: 1) § 449 lisaks antud nimekirju, kus täpselt on tähendatud, mida järelevalveasutustel tuleb pidada silmas, kui nad kellelki nõuavad äritunnistuse lunastamist, või alamajärgulise tunnistuse ümbervahetamist kõrgema vastu. Nimelt lausub § 449: „Põhiärimaks makstakse äritunnistuste lunastamise teel kõigi § 447 tähendatud ettevõtete poolt, välja arvatud § 453 näidatud. Maksumäära kindlakstegemiseks liigitatakse kaubandus- ja tööstusettevõtted järkudesse. Ettevõtete järgud kui ka põhiärimaksu määrad seatakse kindlaks siia ligipandud nimestikkudega ja lisadega.“

Kuna § 453 seletab, millised ettevõtted ärimaksust vabad, siis annavad § 449 lisad seletuse nende sisetiste tunnuste kohta, mille järele täpselt tuleb käia, et äritunnistust maksnikult nõuda. Siin võiks veel tekkida vaieldus, kas järelevalveasutuse ametnik on fakti konstateerinud küllalt õieti.

Peale selle on seaduses loetletud välistunnused, mis mõõduandvad äritunnistuste lunastamise juures. § 457 seletab, kuipalju iga äritunnistus lubab laduruume pidada; §§ 458. ja 459. leiame seletuse, mida tunnistatakse kaubanduslikeks ja tööstuslikeks ettevõteteks; § 461, näiteks, selgitab laduruumi mõistet; § 462 käsitab hanke ja töövõtte mõistet ja seletab, millal on vaja eriline äritunnistus hanke ja töövõtte peale võtta jne.

Ühe sõnaga — äritunnistuste lunastamise juures on kindlaks tehtud täpsed tunnused (ärimaksuseadus §§ 455—477).

Äritunnistuste lunastamiskorrast kõnelevad ärimaksuseaduse §§ 489—508.

Eriti tähelepanu vääriavad ärimaksuseaduse § 502 ja instr. § 48 pp. 5 ja 6, kus ära seletatud, kuidas protokollid kokku seada, et põh.ärimaksu lunastamine nihästi riigi kui ka maksniku seisukohalt õieti sünniks.

§ 502 järele peab muu seas protokollis ära tähendatud olema: a) milles seisab seaduse rikumine ja milliste asjaolude poolt see kinnitust leiab; b) tunnistajad, kes seaduserikkumise ilmsikstegemise juures olnud (tunnistajad on vaja ainult siis, kui ettevõtte omanik seaduserikkumist ei tunnusta ja protokollile allkirja ei anna: tingimata peavad aga kaks tunnistajat koha peal ole-

ma, kui ettevõtte peremees puudub); c) süüdistatava ja tunnistajate ülesandmised ja vastuvaidlused (vastu vaielda võib ettevõtja omanik ka tagantjärele!) ja protokoll kokkuseadja seletused protokollile juure kirjutatud märkuse puhul. Instruksioon § 48 väljendab muu seas, et protokoll peab nii täielik olema, et võimalik oleks ilma lisateatete kogumata otsustada seaduserikkumise üle (p. 5), kui aga süüdistatav oma seletused toimetuse juure lisab, siis peab see protokollile juure lisatama, mille peale järelevalveasutus oma seletuse annab.

Tähelepanuväärt on, et protokoll tingimata peab kohapeal kokku seatama.

Vene senat seletab muu seas: a) protokollis peavad näidatud olema kõik tunnused, mille põhjal maksuseadused loevad ettevõtte § 449 lisade järele sellesse või teise järku (Sen. sel. 21. 1. — 1915. a. nr. 572); b) seaduserikkumise kindeldamiseks ettetoodud asjaolude kohta peavad olema faktilised andmed, mitte aga vaid umbkaudsed või protokollile kokkuseadja ja tunnistajate isiklikud arvamised (Vene sen. seletus 21. märtsist 1911. a. nr. 3183).

Põhiärimaksu määruste rikkumiste suhtes olid Vene ajal järelevalveasutused seaduse nõuetega sedavõrd seotud, et iga vastuväide tingimata ümberlukkamist nõudis maksuinspektori poolt, nii et onus probandi selle maksu suhtes lasus täiesti maksuinspektori peal, mille järele eriti teraselt valvas kroonupalat.

Mis puutub lisaärimaksusse, mida võetakse aruande alla kuuluvailt ettevõtteil, siis on igale juba teada, et siin maksu alla käivaid ettevõtteid aruande korras maksustatakse. Raamatute läbi vaataminegi on iseäraliste formaliteetidega seotud ja kui „puhtakasule“ mõnesuguseid summasid juure kirjutatakse, siis ainult niisuguseid, mis seadus kulude hulka ei arva. Kui vaielus võib tekkida aruandvate ettevõtete ja iseäralise ärimaksukomitee vahel, siis vaid selles mõttes, kui võrd ühel või teisel poolel seaduse seisukohalt õigus on. Ka faktilist külge arutatakse nii, et maksnik ainult seletusi annab komitee eksituse kohta jne.

Mis puutub mitteamuandvatesse ettevõtetesse, siis on siin teatavasti olemas kahesugune maksustamise kord — raamatute järele (§ 550) ja ilma nendeta (§ 551).

Nimelt seletab § 550: „Maksjate kohta, kes esildavad jaoskonnakomisjonidele äriaraamatutest, mis võivad olla aluseks nende poolt tõeliselt saadud kasu kindlakstegemisele, ja kui maksjad avaldavad selle juures oma nõusolekut tähendatud väljavõtete läbikatsumiseks originaal-äri-

raamatute põhjal, on ettevõttelt kuuluva puhtakasumaksu väljaarvamisel aluseks tõeliselt saadud kasu, mis tarbekorral komisjoni esimehe poolt järele on katsutud.

Nagu sellest §-st selgub, on seadus üsna heatahtlik maksniku suhtes. Tal on, nimelt, vaja esildada väljavõtte äriaraamatutest, mis notaariuse poolt kinnitatud, — ja teda maksustatakse siis tõel'kult saadud kasu järele. Seaduses on öeldud, et maksuinspektor võib neid notariaalseid väljavõtteid raamatutega võrrelda, mis loomulik, kui arvesse võtame, et ka aruandvate ettevõtete raamatuid võimalik on peavalitsuse juhataja nõusolekul läbi katsuda.

Muidugi ei tohi ära unustada, et raamatud võivad olla sedavõrd halvasti peetud, et nende järele kuidagi läbikäiku ja kasu ei saa vastu võtta, kusjuures raamatute tagasilükkamise põhjusi õige palju on. Kuid maksuasutused peavad niisugustel juhtumistel, kui nad esildatud raamatuid vastu ei võta, ette tooma need põhjused ja alused, mille järele nende arust raamatud kõlbmatud on läbikäigu ja kasu kindeldamiseks (Vene sen. seletus 28. märtsist 1911. a. nr. 3729). Samas seletuses leiame, et ühe firma raamatud on ainult seepärast tagasi lükatud, et vastulauses deklareeritud summa ei vastanud esialgse teadaandelehe summale, mis senati arvates küllaldane põhjus ei ole neid tagasi lükata. Vene raham. ringkirjad 1. juulist 1906. a. nr. 6319 ja 28. maist 1907. a. nr. 5094 tuletavad samuti meele, et raamatute tagasilükkamise põhjused oleksid motiveeritud. Samale seisukohale oli senat juba ammu asunud (näiteks Vene senati seletus 11. sept. 1902. a. nr. 7878).

Kui samuti, nagu avalikult aruandvate ettevõtete maksualuse kasu kindlakstegemise juures, on maksuasutused õigustatud ka avalikult mitteamuandvate ettevõtete maksustamise suhtes juure arvama raamatute põhjal tuletatud maksualusele kasule mõnesuguseid summasid, mis kuludeks kirjutatud (V. s. sel. 12. det. 1912. a. nr. 15946 ja 21. jaan. 1915. a. nr. 569). Niisugune seaduse põhjal suurendatud kasu jääb ikkagi tõeliseks kasuks selles mõttes, nagu ärimaksuseadus seda mõistab.

Niisuguste kulude juurearvamine võib ka teinekord olla ekslik ja selle vastu on põhjust seletusi anda vastulause, edasikaebe ja revisjonikaebe korras ja onus probandi jääb siin ikkagi maksuasutuste peale.

Kuna § 550 jutt on niisugusest tõelisest kasust, s. o. maks on arvatud tõeliselt saadud kasu järele (mis muidugi teine võib olla, kui töösturi või kaupmehe poolt arvatud kasu), siis tekib maksuasutustel tõepoolest raskusi läbikäi-

gu, seda enam maksualuse kasu vastuvõtmiseks. Näiteks kui ühel omanikul peetakse kahe ettevõtte jaoks ühised raamatud, si s juhtub üsna sagedasti, et kasu võimata on kindlaks teha siis, kui ärid seadusepärast peavad olema maksustatud eraldi. Siin tuleb juba läbikäik ja kasu järgneva § 51. §-i järele kindlaks määrata.

Selles mõttes on § 551 õienduseks ülaltoodud § 550, aga mitte vastandiks, sest ka see §, nagu näeme, käsib läbikäiku ja kasu tööolude kohaselt võimalikult õieti kindlaks määrata.

See selgub seadusest enesest kui ka instruksioonist (mis samas korras sanktsioneeritud kui seadus!). N mclt lausub § 551 järgmist: „Maksnikkude kohta, kes ei alistu § 550 määrustele või esildavad ärraamatud või väljavõtted, mis peale nende läbikatsumist jaoskonnakomisjoni poolt tõelise kasu kindlakstegemise tarvis puudul steks tunnistatakse, on ettevõttelt kuuluva puhtakasmaksu määra arvutamise aluseks eelmise aasta kindlaksmääratud läbimüük ja keskmine kasu protsent, mis antud ettevõtete grupi kohta seatud.“

See § 551 ei ole kõigepealt mitte maksniku karistuseks välja mõeldud, vaid teda tuleb kohal-

dada: 1) kui maksuasutused abtusse seisukorda satuvad kasu kindlakstegemise juures raamatute järele ja 2) kui ettevõtte omanik soovib milgi põhjusel oma ärisaladust kindlustada (mis maksuvate veneaegsete seaduste järele väga tarvilikuks peetakse ja mis muu seas sellest nähtub, et komisjoni liikmed isegi vandega seotud on ärimaksude määramisel. Sellest selgub isegi juba, et seaduseandja on soovinud § 551 kohaldada samades tingimustes kui § 550, s. o. ta on soovinud õiget läbikäiku ja õiget kasu tabada.

Selleks on § 551 ette näinud kindla korra: 1) võtta maksustuse aluseks eelmise aasta tegevus, nagu raamatute läbikatsumisega juures, sest et ettevõtte tegevust võib täpsemalt ja enam tööoludele vastavalt kindlaks määrata mitte maksuaastal, kus aasta veel möödunud pole ja äritegevuse kohta on võimatu seisukohta võtta, vaid alles järgneval aastal; 2) läbikäik tuleb maksvate määruste järele kindlaks teha (§§ 554 j. t. alusel), ja 3) kasu tuleb tuletada keskmise kasu protsendi järele (aga mitte umbkaudselt või järsku tõelikust er'nevvalt).

Peatudes läbikäigu kindeldamise juures, peame kõigepealt tähelepanu juhtima § 544 peale.

„Riigi Teataja“

toimetus ja talitus asub 1. jaanuarist 1927. a.

Riigi trükikojas, Niine tänav nr. 11.



Toimetuse telefon 4-45, talituse 2-32.

Lähemal ajal avatakse igas linnas üksikute

:: :: numbrit müük. :: ::

See § lausub järgmist: „Puhtakasumaksu alla käivate ettevõtete kohta, missugused ei esita eelmises (543) paragraafis tähendatud teatelehti, kogutakse neis mainitud teated maksuvalve ametnikkude poolt jaoskonnakomisjoni maksjatest-liigete osavõtmisel.“

Siit nähtub, et isegi siis peab läbikäikude kindlakstegemise juures tõsiselt andmeid koguma, kui teatelehed § 543 järele esitamata jäävad. Kui aga maksnikud teatelehe esitavad, siis on loomulikult nende seisukord parem, sest siis on võimalik lihtsalt ülesantud teadete järele maksustada. Neid maksniku enese poolt deklareeritud andmeid nähtavasti tuleb usaldada, sest vastasel korral peaksid maksuasutused ikka ja alati N. S. § 1174⁷ käsitleda, s. o. valeteadete andmise eest süüdlast kohtu alla andma.

§ 545 on selgitatud küsimus, mida pidada äri- lise ettevõtte määra näitavateks tunnusteks (ruumid, üür, asutuses teenivate isikute arv, aastatasu, ülalpidamine jne.). § 546 väljendab, kuidas võimalikult täpsemalt läbikäiku kindlaks teha. § 547 annab maksuinspektorile seks, et läbikäiku tööoludele vastavalt arvutada, õiguse: 1) nõuda maksnikkudelt ja valitsusasutustelt teateid ja seletusi, 2) koguda asjatundjate isikute ülekuulamise teel tarvilikke teateid ja üksiku ettevõtte kohta „õige läbikäigu kindlakstegemiseks“ jne.

Sellest nähtub juba isegi, mis nõutakse, et läbikäik „õieti“ oleks kindlaks määratud. Enne ilmasõda, kui elu kindlates raamides arenes, olid ajajooksul igasugused vahendid ära kasutatud, et läbikäik tõesti „õige“ oleks määratud. Kuna elu aastaastalt ühesugusena osutus üksikute äri- liikide suhtes, siis olid ka läbikäigud enam-vähem õieti arvatud, mis selgus muu seas siis, kui kaht ühesugust ettevõtet võrreldi, millest ühele raamatute järele oli läbikäik või ka kasu arvatud ja teisel mitte. Läbikäik pidi olema mõlematel eam-vähem ühesugune. Oli isegi (näit. Peterburi kroonupalati poolt) nõudmine üles seatud, et kui läbikäik eelmise-aastase läbikäiguga võrreldes oli komisjoni poolt suurendatud, või ka vähendatud, siis tuli selle põhjuse üle seletus anda deklaratsioonil viimasel leheküljel tähendatud märkuse all.

Sellest nähtub, et seadus läbikäigu kindlakstegemise juures igal tingimusel õiglane tahab olla ja onus probandi tõesti lasub maksuasutuste peal. Et seadus sugugi umbkaudset maksustamist ei salli, selgub veel sellest, kuidas kasuprotsenti kindlaks tehakse, s. o. ta olgu keskmise, ja kui ettevõtte keskmises, normaalingimustes ei tööta, siis kohaldatagu § 553, s. o. alandatagu või kõrgendatagu kasuprotsenti.

Mis on keskmine kasuprotsent? Kujutleme üht liiki äriettevõtteid (näit. koloniaalkauplusi), kellest, ütleme, 20 äri ühesugustes tingimustes raamatuid korralikult peab, ja katsume nende raamatud läbi, siis leiame, et läbikäik on enam-vähem ühesugune, kasu, millele seaduse poolt keelatud mahavõtted juure arvame, oleks ka ühesugune. Siit võiksime, võttes aluseks § 543 nõudmise, kõigi jaoks enam-vähem ühesuguse kasuprotsendi arvutada ja kui juhtuksid vahed, siis ainult iseäralistel põhjustel. Nii on ka lugu kasu arvutamise kohta, kui raamatuid ei peeta. Tuleb leida vahendeid, et kasuprotsenti välja arvata, milline protsent loomulikult on sellest, mis kaupmees- või töösturkond välja arvab, sest et maksualune kasu seaduse seisukohalt on hoopis teine, kui seda maksnikud oma jaoks välja on arvanud (Vene senati seletus 11. nov. 1913. a. nr. 12853), seda enam, et igaks oma erakuludki raamatust läbi võib kanda, mis teiste maksnikkude suhtes õiglane ei oleks.

Seaduse siht on olnud nimelt niisugust elule vastavat, kuid seadusenõuetega mitte vastolus seisvat õiglast kasuprotsenti välja arvata. Meil on see otsekoheste maksude peakomitee ülesandeks 12. apr. 1920. a. seaduse nr. 180 (Riigi Teataja nr. 61,62 — 1920. a.) järele. (Kui hästi peakomitee sellega valmis saab, see on sekisimus.) Et seadus tahab keskmise kasu protsenti õieti välja arvata, selgub ka sellest, et ta silmas on pidanud neid ettevõtteid, kes pahemates või paremates tingimustes on töötanud (§ 553).

Ärimaksuseaduse § 553 väljendub see mõte järgmiselt: „Nende ettevõtete kohta aga, mis eriti soodsates või ebasoodsates tingimustes, mis on niihästi tema enese omadustest kui ka ajutistest juhuslikkudest olukordadest, on jaoskonnakomisjonil õigus määrata vastavalt kõrgendatud või alandatud kasuprotsente, seletades selle põhjusi erilises shurnaalis ja silmas pidades, et kõrgendatud protsent antud ettevõtete grupi kohta üle ei tõuseks rohkem kui poole võrra.“

§ 542 järele jaotatakse jaoskonnakomisjonide poolt kaubandus- ja tööstusettevõtted äri- liikide järele gruppidesse, kusjuures iga grupi järele keskmine kasuprotsent peakomitee poolt kinnitatakse.

Kuna keskmise kasuprotsendi vastu võimalik on vaideldada ja maksuasutused kohustatud on tingimata arutama maksniku poolt ülestõstetud küsimust selle kohta, et ettevõtte ebasoodsates tingimustes on töötanud, siis peab ta loomulikult kõik vahendid tarvitusele võtma (ekspertide ülekuulamise teel nõutada andmeid asutustelt ja koha peal asja juurdlema), aga mitte ära ütleva

põhjusel, et kasuprotsendi alandamiseks pole tõendus. ette toodud, nagu seda meil maksuasutuste poolt seletatakse (§ 547, sen. seletus 12. detsembril 1901. a. nr. 12748).

Selge on, et seaduseandja soov on olnud ühesugusel määral olla õiglane niihästi põhiarimaksu kui ka aruandvate ja mitteamuandvate ettevõtete suhtes, — ühe sõnaga igasuguste ettevõtete kohta, vaatamata selle peale, kas raamatud esildatakse või mitte.

Kui senati seletusi nii võtta, nagu annaksid need õiguse maksuasutustele pealiskaudse hinnangu järele lähikäike kui ka kasuprotsente määrata, kui raamatuid ei esildata, või jälle, et maksuasutustel on õigus ilma aluseta igasuguseid raamatuid tagasi lükata, siis sünnib see ekslikult. Kui senati seletused lubaksidki ilma eriti kogutud andmeteta maksustada, siis oleksid need

lausa seadusevastased ja meie kohus peaks olema need revideerimisele võtta, seda enam, et Vene senat maksu asjus küllalt kompetent ei olnud. Instruktsiooni § 90 p. 8 nõuab otsekohe motiveeritud otsust iga vastuväite puhul, mis kaebuses esildatud, mida tunnustab ka senat (11. sept. 1902. a. nr. 7878, 1. juulil 1906. a. nr. 6379). M.s on motiveeritud otsus, sellest saame isegi aru. Igatahes ei ole see mitte mõni trafareetne ja schablooniline fraas ja väljend (nagu: „tegevus eelmise aastaga võrreldes muutumatu“, „hinne ei ole kõrge“, „kasuprotsendi alandamiseks pole tõendusi esildatud“ jne.), vaid sedavõrd põhjendatud seletus, millega tahes-tahtmatult isegi maksnik on sunnitud leppima.

Sellest kõigest selgub, et *onus probandi* lasub tähtsal määral just maksuasutuste peal, aga mitte ümberpöörduvalt.

Äärmärkused Eesti Ühistegelise Liidu seletuskirja kohta.

Nagu viimases numbris teatasime, esitas Kaubandus-tööstuskoda vabariigi valitsusele pikema märgukirja era- ja ühistegelise kaubanduse maksustamise ja finantseerimise asjus. Nüüd teatavad „Ühistegelised Uudised“, et Eesti Ühistegelise Liidu juhatus Kojas märgukirja puhul 31. detsembril 1926. a. härra riigivanemale ja vastavatele ministritele esitanud pikema seletuskirja, millise „Ühistegelised Uudised“ toovad oma käesoleva aasta 1. numbris. Ilma, et siinkohal pikemalt peatuda selle seletuskirja sisu juures, teeme nende väidete kohta, mis temas ette toodud, vaid mõned ääremärkused.

„Ühistegelised Uudised“ toovad sissejuhatuseks seletuskirja juure märkuse, et Kaubandus-tööstuskoda nägevat oma eluülesannet nähtavasti võitluses ühistegevuse vastu.

See märkus on ekslik ja ei ole millegagi põhjendatud.

Mitte võitluses ühistegevuse vastu ei näe Koda oma ülesannet, vaid kaubanduse ja tööstuse kasude kaitsmises, niipalju kui kaubanduse ja tööstuse kasud ei käi vastu riigi üld- ja rahvamajanduse huvidele. Kaubandus-tööstuskoda ei ole ühistegevuse vastu veel kordagi tõstnud sõjakirvest, ega tahagi seda; tema on vaid nõudnud ja teeb seda ka edespäi, et need soodustused, millised on saanud osaks ühistegelisele kaubandusele, peavad osaks saama ka erakaubandusele.

Ühistegelise Liidu juhatus seletab oma seletuskirjas, et kaubandus ei olevat riigi majanduslikus elus loov tegur, vaid ainult vahetalitaja tarvete kättetoimetamisel tarvitajale, kusjuures ta ei võtvat minimaalset kasu, vaid nii suurt, kui iganes võimalik. Kui aga kodanikkude kihid ühistegeliste ettevõtete kaudu, ilma kaupmeeskonna vahetalitusega, oma tarbed ostavad sise- ja välisturult ja oma töösaadused saadavad turule, siis olevat sellega rahvamajandusele palju võidetud.

Võib selle üle vaielda, kas kaubandus on rahvamajanduslikult loov tegur või mitte (terve rida majandusteadlasi tunnistavad teda küll selleks), kuid üks on vastuaidlemata kindel, et ühistegeline kaubandus iseenesest sugugi rohkem „loov“ ei ole, kui erakaubandus. Meie ostu-müügi-ühisused ei müü kaupu odavamalt, kui erakaupmees (ei tea, mis põhjusel ühistegelne kaubandus siis ka nii kõrget hinda võtab), nende kaup ei ole ka kvaliteedi poolest parem. Ja kui ühistegeline kaubandus teinekord oma liikmete osamakse kirjutab maha kahjude katteks, kuna erakaupmees juhtuvad kahjusid katab oma taskust, milles avaldub siis ühistegelise kaubanduse „loov“ iseloom? Kas mitte vahest selles, et ühistegelne kaubandus reale isikutele on loonud hästimaksetavaid kohti?

E. Ü. Liidu juhatus võtab oma seletuskirjas õige, et erakaupmeeste maksustamine mõni-

kord võib olla ülekohtune, kuid neile olevat sea-
 dus annud samad võimalused oma läbimüüke ja
 tulusid raamatute ja aruannetega tõendada;
 üksik-kaupmehed aga ei soovivat äriaramatuid
 pidada ja esitada.

Siin on nähtavasti asjatundmatusega tege-
 mist. Vahe seisab selles, et ühistegeliste ette-
 võtete, nagu iga teise avalikule aruandele kuu-
 luvate ettevõtte äriaramatuid, mida nende rev. s-
 jonikomisjon on läbi vaadanud, on maksuametid
 k o h u s t a t u d läbivaatamisele võtma ja nende
 järele arvutama ettevõtete kahjusid ja kasusid,
 — üksik-kaupmehe raamatute tagasilükkamiseks
 on aga maksuametitel rida põhjusi ja nad või-
 vad ka need raamatud kasude ja kahjude arvu-
 tamise suhtes tagasi lükata, mis ärimaksuseaduse
 nõuete kohaselt peetud. Kas ei võiks ühistege-
 lise Liidu juhatus selles asjas järele küsida
 oma juriskonsuldit.

Mis puutub sellesse, nagu ei oleks ühis-
 tegeline kaubandus võrreldes erakaubandusega
 maksustamise suhtes eriti soodustatud seis-
 korras, siis ei vaidle seletuskirja andjad enam
 ise ka selle vastu. Nad ütlevad koguni rohkem-
 gi, nad ei p. idavadki seda õigeaks, et ühistegeli-
 sed ettevõtted, milliste omakapital on alla
 500.000 marga, on ärimaksust vabastatud. Nii
 on siis juba jõutud arusaamisele, et erisoodus-
 tused on olemas, või ei tihatud seda vabariigi va-
 litsuse ees salata. Hea seegi, et ollakse avalik.
 See võib edaspidiseid mõttevahetusi asetada
 asjalikumale pinnale.

Mis puutub ühistegelise Liidu vaidetesse,
 nagu oleks koda oma märgukirjas era- ja
 ühistegelise kaubanduse finantseerimise
 asjas esinenud ebaõiglaste andmetega, siis tuleb
 see etteheide kategooriliselt tagasi tõrjuda.
 Kuid sellest teine kord. R. B.

KAUPMEHED JA TÖÖSTURID!

Rutake „Kaubandus-tööstuskoja Teataja“ tellimisega
 1927. a peale, et ajakirja saatmises vahet ei tuleks.

„KAUBANDUS - TÖÖSTUSKOJA TEATAJA“

tahab uuel, 1927., aastal eriti rohkesti tuua asja-
 tundjate sulest kirjutusi tööstuse, kaubanduse ja
 merisõidu alalt ja anda võimalikult täielist infor-
 matsiooni Kaubandus-tööstuskoja tegevusest.

TOIMETUS.

KAUBANDUS-TÖÖSTUSKOJA TEATEID.

Kaubandus-tööstuskoja märgukiri vabariigi valitsusele laevasõidu seisukorra üle.

Hiljuti pooras Kaubandus-tööstuskoda vabariigi valitsuse poole pikema märgukirjaga, kus ligemalt selgitatakse kodumaa kaubalaevastiku ja laevasõidu arenemise seisukorda, ja silmas pidades, et see kaugelgtki ei vasta meie üldmajanduslikkudele vajadustele ning viimasel ajal veelgi rohkem tagurpidi läheb, palub Koda valitsust küsimust ligemale kaalumisele võtta ning vähemalt need otsused kodumaa laevasõidu seisukorra parandamiseks täide viia, mida riigi majandusnõukogu 15. märtsil l. a. vastu võttis.

Märgukirja esimeses osas kirjeldatakse detailselt statistiliste andmete kaudu Eesti lipu all sõitva kaubalaevastiku arenemist kolme viimase aasta jooksul, kust selgub, et tonnaaz ei ole selle aja jooksul enam absoluutselt suurenenud, vaid seisab liikumata. Kuid arvesse võttes, et kaugesõidu laevadest kõik teraslaevad, mis juure on ostetud, üle 30 a. vanad, samuti arvesse võttes terve kaubalaevastiku vanadust, on absoluutne vananemine iga aasta 4500—5000 tn., mis võib kaubalaevastiku mõne aastaga viia nullini. Tegelikud arvud näitavadki Eesti lipu taganemist kodumaa sadamates välislipu eest, ja Eesti meremeeste teenistuse võimaluste vähenemist. Samal ajal aga peame iga aastaga ikka rohkem valuutat maksma meie kaupade veol välislaevadele, misugune veosumma aastas tõuseb kuni 750 miljoni margani.

Edasi selgitatakse märgukirjas, et kaubalaevastiku arenemiseks on meil siiski terved alused ning võiks kindlasti loota arenemist, kui loodaks vastavad tingimused, arvesse võttes võistlevaid välislaevu ning rahvusvahelist võistlust.

Küsimuse lahendamiseks leitakse, et vähemalt need abinõud, mis pikemate uurimuste järel riigi majandusnõukogu poolt 15. märtsil l. a. tarvilikuks tunnistati, leiaksid täitmist.

Üksikasjaliselt nende juures peatudes näidatakse, et kahjuks kuni seni peaaegu kõik nad on jäänud paberile, kuna ometi tegelik seisukord nõudis, et vähemalt need kui minimaalabinõud kiires korras täitmist oleksid pidanud leidma.

Seetõttu palutakse vabariigi valitsust, toetades eriti veel valitsuse deklaratsioonile, kus lubatakse kodumaa kaubalaevastiku arendamiseks tarvilisi samme astuda, tõesti maksma panna riigi majandusnõukogu poolt tarvilikuks loetud abinõud, iseäranis:

- 1) laevasõidu ettevõtetele maksude kergendamise;
- 2) tempelmaksude kergendus laevasõidus ja laevade ostmisel ja pantimisel;
- 3) Eesti Pangas laevandusele antud laenuprots. alandamine kuni 6%-ni;
- 4) laenufondi finantseerimine 1927./28. a. eelarves;
- 5) liinilaevanduse toetamine.

Märgukiri on ära antud isiklikult riigivaneemale Koja laevasõidu sektsiooni esitajate poolt ja peale selle on antud isiklike seletustega ära kirjad vastavatele ministritele. Riigivanem kui ka vastavad ministrid on lubanud küsimust ligemale kaalumisele võtta ja on lootust annud, et veel enne selle aasta lõppu üksikutes punktides vastavad korraldused tehakse. Krediidküsimuses on rahaministri poolt küsimus viidud sellele pinnale, et kas ei saaks vastava riikliku garantii abil välismailt otse laevade soetamiseks laenu. Igatahes, kui meil laevasõidule kergemad tingimused luuakse, võib loota, et usalduse tõusmisel Rahvasteliidu laenu kaudu ka võimalus tõuseb teistest allikatest pikaajalisi laenusid saada, milleta laevade juuresoetamine raske.

Kaubandus-tööstuskoja juhatuse koosolek 29. detsembril 1926. a.

Vana-aasta lõpul peetud Koja juhatuse koosolekul tulid harutusele muuseas järgmised tähtsamad küsimused:

I.

Kaubandus-tööstuskoja I sektsiooni poolt oli tehtud ettepanek alandada protesteeritud vekslite nimekirjade hinda, arvates esimese ek-

semplari hinnaks 500 mk. ja järgmiste eksempl. hinnaks 150 mk. Juhatuse kinnitas sektsiooni ettepaneku.

II.

Eestis valitseb praegu väga karm kord võlgade sissenõudmisel, nii eraisikute kui ka riigi- ja omavalitsuse asutuste nõudmiste rahuldami-

seks. Et seda karmust pehmenada ja õiglusele rohkem maad anda, on Koja sündikus hr. Pung esinenud ettepanekuga tsiviilkohtupidamise seaduse § 973 muutmise kohta. Juhatus, ühinedes põhimõtteliselt sündikuse ettepanekuga, otsustas sellekohase täpse seaduse väljatöötamise teha ülesandeks hr. Pungale.

III.

Edasi harutas juhatus Tartu vabrikantide ühisuse palvet Tartu sadamaraudteel võetava vagunimaksu kaotamise ja nimetatud raudteeharu pikendamise kohta.

Tähendatud palve on juba 14. oktoobril l. a. edasi antud teedeministeeriumile ja nüüd on viimase poolt vastatud, et maksu alandamine on teeharu suurte kulude tõttu võimatu. Juhatus otsustas Koja poolt omakorda pöörata teedeministeeriumi poole ettepanekuga, et vagunimaksu alandamiseks püütaks leida teid.

IV.

Piimatöösturid pidasid V sektsiooni algatusel 17. det. s. a. koosolekut, kus vastu võeti resolutsioon, et piimatööstuse toetamiseks ja eden-

damiseks määratud soodustustest ja odavaprot-sendilisest laenust saaksid osa nii era- kui ka ühistegelised ettevõtted.

Juhatus otsustas küsimust läbi harutades piimatöösturite koosolekul vastuvõetud resolutsiooni toetada ja Koja sündikusele ülesandeks teha selgitada, kuidas on korraldatud piimaasjandusele määratud krediidi väljaandmine ja nõuda, et Koja esindaja võiks osa võtta nendest koosolekutest või asutustest, kus sarnaste laenude väljaandmine otsustatakse.

V.

Lõpuks tuli harutusele välislaenu küsimus. Esimees hr. Puhk juhib tähelepanu asjaolule, et Rahvasteliidu kaasabil lubatava välislaenu tingimustes on muuseas nõue Eesti Panga reorganiseerimise ja hüpoteegipanga asutamise kohta. Et need küsimused Koja huvidega lähedalt seotud, tuleks nende selgitamiseks korraldada erikoosolek kitsama ringi jaoks, kuhu tuleks paluda seletuste andjaks hr. rahaminister, kes selleks eraviisil läbi rääkides ka nõusolekut on avaldanud. Juhatus ühines esimehe ettepanekuga.

Majandusl. informatsioon kodu- ja välismaalt.

Rootsi turu tähtsusest Eesti väliskaubanduses.

(Stat. keskbüroo andmetel.)

Eesti üldsisseveost 9.654,6 milj. marga suuruses 1925. a. langeb Rootsi kohta 382,4 miljonit marka või 3,40% ja Eesti üldväljaveost, mis samal aastal 9.664,6 miljonit marka suur oli, 568,7 milj. marka või 5,88%.

1924. a. langes Eesti üldsisseveost Rootsi kohta 4% ja 1923. a. 3,2%. Eesti üldväljaveost neil aastatel läks Rootsile vastavalt 5,2% ja 10%.

Vaadates, missugused üksikud Eesti kaubad Rootsis on leidnud turgu ja missuguste kaupadega Rootsi varustab Eestit, näeme, et 1925. a. saat-sime Rootsi miljonite markade väärtuses:

Elusloomi: Milj. margad:

veiseid 133,9
sigu 3,5

Lihakaupu ja mune:

värsket sealiha 47,6
suits. sealiha 3,9
loomaliha 23,0
vasikaliha 1,5
lambaliha 17,4
kodulinnuliha 2,0
mune 23,4

Kalakaupu: Milj. margad:

värsket kala 12,1
vähke 3,6

Põllusaadusi:

kartuleid 72,5
linu ja takku 25,4

Tööstussaadusi:

puuvillariiet 75,6
„ lõnga 5,6
tsementi 40,1
paberit 29,7
purjeriit 7,7
šokolaadi 3,1

Vähemal hulgal oleme saatnud veel Rootsi sooli, kipsi, tuletikke, likööri jm.

1924. a. olid meie tähtsamad väljaveokaubad

Rootsi:

Milj. margad:

Veised 34,5
Munad 45,0
Või 42,9
Kartul 41,9
Paber 38,2
Lina 28,9
Puuvillane riie 62,2
Tsement 31,7

1925. a. on või väljavedu Rootsi jäänud koguni väikeseks (29,7 tuh. marka) ja vähenenud on munade, l'nade, pabeeri ja purjeriide väljavedu. Tugevasti suurenes elus veiste, liha, kartulite, puuvillase riide ja tsemendi väljavedu Rootsi.

Rootsi kaupade sisseveos Eestisse näeme 1925. a. stat. andmetest, et kõige suuremad kaubad, mida Eesti saanud Rootsi'st, olid superfosfaat ja heeringad. Esimest tuli 90,3 milj. ja teist kaupa 43,1 miljoni marga väärtuses. Teised Rootsist saadud kaubad olid üksikult võrdlemisei väikesed. Meilt peaaegaliselt põllumajanduse saadusi ostes on Rootsi annud meile iseäranis mitmesuguseid tööstusesaadusi, mis kuuluvad metallide, masinate ja keemiakaupade rühma.

Kaubandus-tööstusministeeriumi mustrite kogu täiendamisest välismaalt sisseveetava riidekauba proovidega.

Kohalikkude puuvillaketramise- ja kudumisvabrikute ja Sindi kalevivabriku palve puhul, muretseda kaubandus-tööstusministeeriumi mustrite kogusse ka proov'd riidest ja nende mustritest, mis meile välismaalt sisse veetakse, et seega anda kohalikkudele riidevabrikutele võimalust aegsasti valmistada ja siseturule saata nõuetavaid ja moes olevaid kaupu ning seega ära hoida või vähemalt vähendada riide sissevedu, mida meie vabrikud küllaldaselt valmistada suudavad, on kaubandus-tööstusministeerium rahaministeeriumi ees ettepanekuga esinenud vabrikute palvet rahuldada. Oma sellekohases saatekirjas teatab kaubandus-tööstusministeerium, et tema leiab olevat kõne all oleva palve põhjendatud ja rahuldamisväärse; sest vajaliste proovide ja mustrite omaaegne saamine võimaldab kodumaa vabrikutele vastava kauba valmistamist ja müügile andmist hooajaks. Teada on ju, et riidekauba alal turg ikka püüab jälgida ja nõuda üldiselt moes olevat kaupa; moode dikteerivad ette aga maailmalinnad, kui aga tööstur sealt peaks katsuma proove ja mustreid hankida ning nende järele kaupu valmistada, siis võib ta kergesti eksida ja kahju saada; sest tööstur ei saa pea kunagi olla vahetusühenduses tarvita-jaga, vaid esimese ja teise vahel seisab kaupmees, kes meie turul, peale vahetalitaja osa, veel moodide määraja ülesandeid täidab, arvestades seejuures meie tarvitaja maitsega, ainelise olukorraga ja muude mõjudega; selle tõttu on ka tarviline ja väga tähtis riideproove ja mustreid saada just nendest kaupadest, mida kaupmees sisse toonud tulevaks hooajaks; sest see hoiab vabrikuid

tagasi nende kaupade valm'stamisest, milliseid turg kas väga vähe või sugugi ei tarvita ega nõua.
L.

Eesti saadustele turuleidmise võimalustest Leedus.

Meile kirjutatakse Leedust:

Torkab silma asjaolu, mis näib määravat Eesti edu Leedus: kus esineb Eesti ettevõtja või tööstur ise, seal lööb ta end ikka edukalt läbi, tänu töö ja kauba headusele ning hinna odavusele. Kus aga satub asi esitajate ja vahelttalitajate kätte või kus püütakse turgu lähemalt tundma õppimata ajada asju Tallinnast, seal tulevad kohe ilmsiks mitmesugused puudused: kaup on kallis, omadused vahel mitterahuldavad, kaubapakumine loid ja kohmakas, puudub reklaam ning elastiline h'anna- ja krediidi poliitika.

See on mind kinnitanud ainult minu senises arvamisest, et Eesti majanduslik tegutsemine Leedus võimalik on, kui asja tarvilise hoolega ajada. Seejuures peab täiesti mõistma hukka meetodit, mille järele tähtsam funktsioon meie majanduslikus ekspansioonis — turu otsimine, turu võitmine ja turu kinnipidamine — jäetakse ainult mitmesuguste „esitajate“ hooleks. Ei tohi unustada iialgi, et kohalikud esitajad on suuremalt jaolt kas täiesti imbunud läbi loiu Vene-Leedu hingeeluga või jälle nii koormatud üle, et neil palju aega ei jää Eesti artikli jaoks.

Võistlus Leedu turul läheb pinevamaks, sest kõigi märkide järele on rida tööstusriike otsustanud siia sügavamalt sisse tungida. Pole põhjust arvata, et ses suhtes olud lahendamaks muutuvad. Kui tahame siin turul oma eluõigust hoida alal, siis tuleb seks aega, raha ja energiat hoopis otsustarbekohasemalt kulutada, tegutseda modernimate kaubitsemisnõuete järele kui seni.

Üks on kindel, meie ei seisa siin sugugi müstilise, arusaamatu, äravõitmatu takistuse ees. Põhjused on kaunis selgesti näha, samuti nagu teedki selle kõrvaldamiseks.

Purjelaevade minimaal-ventariidid 1927. a.

Rootsi ja Soome purjelaevaomanikkude ühingu esitajad on Stokholmis 6. detsembril a. kokku leppinud 1927. a. peale maksuma panna minimaal-tariidid laevavedudel Soomest (Rootsist — Daani) Saksamaale. Tariff on üldiselt 1926. a. tarifi sarnane, järgmist tähtsamate muudatustega.

Rootsi sadamatest metsamaterjali veol (zoonid 1—8) suurendatakse veohinda 1 kr. võrra.

Kõik tariif kõrgendatakse 5% võrra.

Töötatakse välja eritariif sparride (spars) peale.

Rootsi kui ka Soome laevaomanikkude ühingu kutsuvad ka Eesti purjelaevaomanikke ühinema nende minimaaltariifidega 1927. a. peale.

Ühiseks kokkuleppeks on kavatsusel jaanuaris Helsingis vastav koosolek, kus võib olla ka Daani ja Saksa purjelaevaomanikkude esitajad osa võtavad.

Laevaomanikkude ühingu poolt on kavatsusel jaanuari algul suuremat ülemaalist Eesti purjelaevaomanikkude koosolekut selles küsimuses pidada. Senikaua peab aga soovitama kõikidele laevaomanikkudele nendest minimaaltariifidest kinni pidada.

Linade väljavedu

on 1926./27. a. hooaja esimesel poolel vähem elav olnud kui 1925./26. aasta hooaja esimesel poolel. Kontroleeritud oli 1925. a. kolmel viimasel kuul väljaveoks ligi 155 tuhat pd., 1926. a. kolmel viimasel kuul aga 114 tuh. pd.

Tööta töoliste arv.

Tallinnas, kui rahvarikkamas ja suuremas tööstuselinnas on tööbörzil tänava 7. jaan. üks töötaja rohkem registreeritud kui läinud aastal samal ajal. Registreeritud oli 7. jaan. tänava 803 meest ja 296 naist.

Tänavune näitus-mess 13.—22. augustini.

Ainus suurem rahvusvaheline kaubamess Balti riiges.

Teatavasti korraldatakse tänavune järjekorraline Tallinna rahvusvaheline näitus-mess 13.—22. augustil, seega kaubanduslikult soodsal ajal, mille tähendust tõstab veel see asjaolu, et näitus-mess tänava kujuneb Balti riiges ainumaks suuremaks kaubaturuks, sest on lõpulikult selgunud, et Tallinn on Balti riiges — ainus koht, kus tänavu rahvusvaheline üldkaubamess korraldatakse, kuna Riias sel aastal mess ära jääb, Helsingis aga korraldatakse 2—3 erimesi ja Leedus tuleb nähtavasti endiste aastate eeskujul peaaegjalikult kohaliku tähtsusega näitus. Poolas, mis aga rohkem Kesk-Euroopa rajoonile ligemal, tuleb endiste aastate eeskujul 2—3 üld- ja rahvusvahelist näitus-messi, Posenis ja Lembergis. — Ligematest suurematest messidest oleks Stockholmis kavatsatud järjekorraline Balti-Skandinaavia mess, mis aga peetakse harilikult juuni kuus.

Läti põllumeeste-konverentsi otsused.

Läti põllumeeste-konverents, mis peeti hiljuti Riias, võttis vastu järgmised otsused:

1.

Konverents, käsitades praegust majanduslikku seisukorda ja arvestades mitmekordse viljakaldusega, madalate produktide hindadega, suurte tööliste palkadega ning kõrgete protsentide maksumedega, tuli otsusele, et põllumajanduse kriis on nii hädaohtlikuks ja laialdaseks muutunud, et tema kõrvaldamiseks tulevad võtta tarvitusele kiired ja erakorralised abinõud.

2.

Tunnistades õigeks juba astunud sammud Läti panga diskontoprotsendi alandamiseks ja obligatsioonide laenu ülevõtmiseks Maapanka teeb konverents erakonna valitsusele ülesandeks kanda hoolt protsendi määra alandamise eest.

3.

Samuti ühenduses praeguste majanduslikkude raskustega tuleb astuda samme riigi kulude eelarve vähendamiseks.

4.

Tähele pannes seda, et Läti majandusliku elu uuendamisse paigutatakse suured summad, mille tagasisaamine nähtud ette alles kümnete aastate pärast, tunnistab konverents soovitavaks välislaenu sõlmimist.

5.

Tunnistades stabiilse valuuta iga majandusliku tegevuse esimeseks ja tugevamaks aluseks, teeb konverents ülesandeks kõigile erakonna asutustele astuda kõik sammud lati kursi kindlustamiseks ja kaubanduse bilansi parandamiseks.

Daani-Ungari majanduslik lähenemine.

Daanis pannakse lootusi kaubandusliku läbikäimise arenemisele Ungariga. Olgugi, et Ungari on põllumajanduslik riik, leiavad daanlased ka seal oma võile turgu. Nii vedasid ungarlased Daanist sisse 1925. a. 48.000 kg. ja läinud aasta 10 kuu jooksul juba 45.000 kg. võid. Ungari üldist või sissevedu loetakse 130.000—200.000 kg. aastas (peaaegjalikult Hollandist). Peale või võib Daani anda soolatud kala, lillekapsast, põllutöömashinad ja isegi tekstiilkaupu, missugused tööstusharud Ungaris on nõrgad. Ungarlased oma poolt pakuvad peaaegjaliselt veine ja aiavilja. Reklaami otstarbel avati Kopenhaagenis 3. dets. Ungari valitsuse initsiatiivil Ungari veinikelder, kus müüakse veine mõõdukate hindadega.

Selle veinikelder-restoraani juures on veel

Ungari reisibüroo, kes kavatseb korraldada huvireise Ungarisse. Avamispidustustel toonitati ungarlaste poolt, et nende maa oleks daanlastele heaks väljarändamisupaigakski.

Tahtmata tuleb siin mõte, et meie, olles ungarlastega kõvemalt seotud sugulus-, kultuur- ja sõprussidemetega, oleme vahest majandusliku läbikäimise arendamisele pannud vähe rõhku.

Daani tsement otsib turgu! Kuuba saarel ja Jaapanis.

Kuuba saarel on ainult üks tsemendivabrik, mis kaugeltki ei suuda rahuldada sisemaa tarvi-

dust uute teede, sildade ja m. ehituste tarvis. 1924. a. importeeris Kuuba 100 milj. kg. tsementi 1,6 milj. dollari väärtuses ja 1925. a. umbes samalpalju. Peale Daani ostab Kuuba tsementi veel Am. Ühisriikidest, Saksamaalt, Belgiast ja Prantsusmaalt.

Praegu viibib Daanis 7 Jaapani inseneri, kes sinne tsemenditööstusega tutvunevad. Kuna Jaapan peale suurt maavarisemist on ülesehitamisajajärgus ja endiste puumajade asemele nüüd ehitatakse tsementhooned, on tarvidus tsemendi järele suur.

Teiste riikide majanduslik elu-olu.

Soome:

Eesti kartulite hind ei näi Soomes tõusvat, see on ikka 45—47 Spenni ümber kg. Kui ilmad edasi jäävad nii külmaks kui praegu, ei maksa kartuleid tänavu aastal enam tuua, et kahjustest hoiduda. Mitmed kartulilaevad jäävad siia talvekorterisse ja katsuvad oma laadungi talve ajal ära müüa. Aga jäätamise hädadoht on olemas. On võimalik, et vara kevadel hinnad tõusevad, sest Soome omad kartulid on seks ajaks vähenenud.

Helsingi sadam jäätas 17. detsembril kinni. Purjelaevadel raske liikuda. Aurulaevad sõidavad veel vabalt. Jäälõhkuja on juba sõitnud Uuraasse, Viiburi ligidal, et sealt laevu merele viia.

16. det. ilmus „Uusi Suomi's“ kellegi Balti riikides oleva Soome põllutöö atashchee A. Saurio pahatahtlik intervjuu Eesti kohta, kus laimatakse Eesti põllumajandust ja piimaasjandust ja kus lõpuks öeldakse, et ega Eesti põllutöö ilma Soome põllumeesteta, põllumasinateta ja suguloomadeta ei edene! See intervjuu on äratanud Soome agronoomide ringkondades pahameelt ja ongi põllumeeste leht „Maaseudun Tulevaisuus“ reageerinud intervjuu vastu väga valjult. Muuseas ütleb dr. Jännes tähendatud lehe kaudu: „me soomlased peame lihtsalt häbenema, et niisugust võib juhtuda. Me häbeneme nii intervjuu andja kui avaliku sõna pärast. Ja kui mina oleksin eestlane, siis, tõtt öelda, ei peaks sel mehel enam asja olema Eestisse ja kui oleks, siis anaksin temale hästi — naha peale“.

Hiina:

Ärilised ja kaubanduslikud väljavaated praegu Hiinas on väga hal-

vad. Alalised Hiina kodusõjad ja viimane hõbeda hinna langemine maailmaturul, mis Hiina hõbedollari kursi 30% alla litsus, mõjuvad suruvalt turule. Firmade pankrotti jäämine on alaline nähtus. Kohaliku paberdollari vastu puudub usaldus. Hõbeda hinna langemine on põhjendatud India kavatsusel üle minna kulla alusele. India on kõige suurem hõbeda tarvitaja.

Mitmed Eesti firmad on katset teinud Hiina turuga ühendust luua. Praegusel üldiselt tunduvate majanduslikkude raskuste ja surve ajal aga on siin loota vähe head. Firmad katsuvad täita oma väikest tarvidust kohalikkudest kaubaladudest. Peale selle raskendab Eesti kaupade siia turule pääsmist kauge maa ja halb laevavahendus. Ka puudub pankade vaheline läbikäimine Eestiga, sest Hiina turg töötab peaaegselt panga kauba-akreditiividel. Mõned Eesti firmad, nagu kalevi- ja kiluärid, on saanud siiski katsetellimised. Ka leidub siin turul Lutheri tehaste vineerasju, mis aga mingisugustel põhjustel Saksamaalt siia saadetakse. Üks kohalik suurem importäri tegi Lutheri firmale ettepaneku esituse saamiseks Hiina kohta, kuid ettepanek jäeti vastuseta.

Kõige rohkem edu oma kauba impoteerimises Hiinasse on saavutanud viimasel ajal Prantsuse ja Saksamaa. Prantsusmaa — tänu frangi kursi odavusele ja Saksa — oma organisatsioonile ja meetoditele. Saksa ärid peavad siin oma kaubareisijad, kes, varustatud tarviliste kauba-proovidega ja kellel ka kohapeal kaubaladud rohkem minevate kaupadega, kust ka väikesel arvul võib osta. Peab tähendama, et Euroopa kaubandus viimase kahe aasta jooksul tunduvalt Hiinas on edenenud Ameerika arvel.

Jaapan:

Jaapani väliskaubandus oli läinud aasta 9 kuu eest 389 milj. jeeni passiivne, 365 milj. jeeni vastu sama aja eest eelmisel aastal. Vaatamata, et Jaapani kaubandus endiselt tundu-

valt passiivne püsib, on jeeni kurss peaaegu oma pariteedini jõudnud. Veel kaks aastat tagasi maksis 1 am. doll. 2-60 jeeni, kuna see praegu 2-04 jeeni maksab. Jaapan hoiab jeeni kursi oma kulatagavara väljavedamisega kõrgel.

Tolliteateid.**Tollikomitee otsused mõnede kaupade tollitamise kohta.**

Rahaministeeriumi juures asuv alaline tollikomitee, millest osa võtavad ka kaubandus-tööstuskoja esindajad, on otsustanud tunnustada:

I. Sisseveotariifis

1) Lihtmetallist kella kerega käevõrud, ülekullatud, kella mehhanismist eraldi sisse toodud, t. t. § kakssada viisteist punkt ühe (215 p. 1.) alla kuuluvaks. (T. K. otsus 16. X 26, nr. 879.)

2) Papp, mille ühele küljele määras olekus valge paber külge pressitud, ribade, ringide ja ruutude näol, t. t. § üks sada seitsekümmend seitse (177 p. 1-d) punkt üks d alla kuuluvaks, kui eraldi nimetatud papp, ületõetatud. (T. K. otsus 16. X 26. a., nr. 883.)

3) Vasktorudest aknakardina-liistud, t. t. § üks sada nelikümmend kolm punkt kolme alla kuuluvaks (143 p. 3), kui vasktorud. (T. K. otsus 16. X 26. a., nr. 887.)

4) Villane riie trükitud mustri-ga tollitariifi § kakssada (200) alla kuuluvaks, mille kohta Eesti-Prantsuse kaubalepingus tollialandust pole ette nähtud. (T. K. otsus 16. X 26. a., nr. 890.)

5) Väikestes pudelites parfüümid, pakitud väikestesse karpidesse (vabriku originaalpakkimine), t. t. § üks sada üheksateist punkt kahe (119 p. 2) alla kuuluvaks, ühes karpidega, kui originaalpakides. (T. K. otsus 4. XI 26. a., nr. 899.)

6) Hambaharjad üksikult pakitult papist erikarbikestesse, t. t. § kakssada viisteist punkt kahe (215 p. 2) alla kuuluvaks, ühes eriumbrikkudega, mis väikemüügil ühes kaubaga tarvitaja kätte läheb. (T. K. otsus 4. XII 26. a., nr. 938.)

7) Autolaternad tollitariifi vastava §-i all kuuluvaks, materjali järele. (T. K. otsus 4. XII 26. a., nr. 939.)

8) Auruplisseeerimise kapp rauast, ühes tema juure kuuluvate abinõudega, t. t. vastavate §§-de alla kuuluvaks, lahuta-

tavate osade materjali järele. (T. K. otsus 4. XII 26. a., nr. 930.)

9) Kiudaine „Sniaphyl“, valmistatud tselluloidist samal viisil nagu kunstsiid, t. t. § üks sada seitsekümmend üheksa punkt ühe (179 p. 1) alla kuuluvaks, kui kunstlik kiudaine tselluloidist, mis läike ja üldse väljanägemisega siidi järele ei aima, seletades, et niisugune läikiv aine, mis siidi järele aima, t. t. § üks sada kaheksakümmend punkt kahe (180 p. 2) alla kuulub ja, tollida tuleb vastavalt: tähendatud ained seotult ehk vatina — §§ üks sada kaheksakümmend kaks (182) või üks sada kaheksakümmend punkt kolm (180 p. 3) ja lõnga ehk niidina — §§ üks sada kaheksakümmend kolm (183) või üks sada kaheksakümmend viis punkt kaks järele. (T. K. otsus 4. XII 26. a., nr. 928.)

10) „Prince Henri — Cachou aromatische“, t. t. § üks sada üheksateist punkt ühe (119 p. 1) alla kuuluvaks. (T. K. otsus 4. XII 26. a., nr. 934.)

11) Loomade karvalõikamise käärid (juukselõikamise masina taoline), t. t. § üks sada viiskümmend kaheksa punkt ühe (158 p. 1) alla kuuluvaks, kui eraldi nimetatud noakaup. (T. K. otsus 4. XII 26. a., nr. 933.)

12) Rippuva elektrilambi vasest armatuuri, siidi ilustustega, t. t. § üks sada nelikümmend üheksa punkt nelja vastava lit. (149 p. 4) alla kuuluvaks. (T. K. otsus 18. XII 26. a., nr. 946.)

13) Väikesed grammofonid plekist korpuses, ilustatud laste piltidega, t. t. § kakssada viisteist punkt kahe (215 p. 2) alla kuuluvaks, kui laste mänguasjad oma vähese suuruse ja konstruktsiooni pärast. (T. K. otsus 18. XII 26. a., nr. 945.)

14) Brokaatkangad, mille puuvillane lõim ülehõbetatud metallniidiga kaetud, kude siidilõngadest, t. t. § üks sada nelikümmend kaheksa punkt 6 (148 p. 6) alla kuuluvaks. (T. K. otsus 18. XII 26. a., nr. 940.)

15) Vett sisseimbuvast savist kõõnitõde sillutamise kivid, t. t. § seitsekümmend neli punkt kahe (74 p. 2) alla

kuuluvaks, kui potisepa savist tahvlid. (T. K. otsus 18. XII 26. a., nr. 9494.)

16) Kiudaine „Vistra“, valmistatud tselluloidist samal viisil nagu kunstiid, oma läike ja väljanägemisega aimab siidi järele, t. t. § üks sada kaheksakümmend punkt kahe (180 p. 2) alla kuuluvaks, kui toores kunstiid, sugemata. (T. K. otsus 18. XII 26. a., nr. 944.)

II. Väljaveotariifis.

Et maksvate tolliseaduste ja tollitariifi järele üksikute maalide väljavedu keelatud ei ole, kuna muinasvarade kaitseseaduse põhjal („R. T.“ nr. 111/112 — 1925. a.) keelatuks võib lugeda ainult niisugused maalid, mis vastavalt registreeritud, nimelt sellest ajast arvates, millal registreerimine on tehtud teatavaks, — siis peavad väljaveetavate maalide kohta tolliametid haridusministeeriumi tunnistuste ettenäitamist nõudma, kui vastav sundmäärus maksma pannakse

tähendatud seaduse § 20 kohaselt. (T. K. otsus 4. XII 26. a., nr. 931.)

III.

Tolliametitel ei ole tollimaksude järelnõudmise õigust, siis kui ei ole tegemist tollimaksude vähemvõttega vea tõttu tolli väljaarvamisel, mida t. s. § 254 ette näeb, vaid on tegemist lepingu tariifi tõlgitsemisega, mille kohta tolliametitel on õigus oma nõudmisi muuta ainult kuni kauba väljalaskmiseni (t. s. §§ 223—227 ja 313), samuti nagu kaubakäsitajal õigus on sarnastel juhtumistel proteste ja kaebusi tõsta ainult t. s. §§ 213—222 ja 313—319 ettenähtud alusel ja tähtajal. (T. K. otsus 4 XI 26. a., nr. 905.)

Soome 1927. aasta tollitariif

on presidendi poolt kinnitatud. Tariif on pea samasugune kui 1926. aastal. Eesti suhtes pole tariifis ette võetud vähematki muudatust.

Turgude ülevaade.

Teravili: Tähtsusetu hindadetõus teraviljaturul, mida põhjustasid detsembri lõpul Argentiinast tulnud lõikuse teated, on uuesti maad annud hindade tagasimeenikule, nagu seda näitavad Chikago noteerimised:

Detsembri = nisu	141—140—137—138.
Mai = nisu	141—140—139—139.
Detsembri = rukis	91— 91— 89— 90.
Mai = rukis	98— 98— 96— 97.

Eelmise nädalaga võrreldes on detsembri-nisu 3, mai-nisu 2, ja detsembri-rukis 1 tsendi võrra hinnas tagasi läinud.

Raud: Ameerika-ühend. riigest saadud teadetele on enne jõulune tegevus rauasaaduste turul olnud erakorraliselt elav. Staapelkaup seevastu seisab aga endiselt.

Puuvill: Seisukord puuvilla turul kindlusetu. Nõudmine valmissaaduste järele tagasihoidlik.

Metallid: Ootamatu hindadelangus uue aasta algul on metalliturul ostjate hulgas tekitanud tugevat depressiooni ja edaspidist hoidumist tehingutest.

Vaseturul on teated novembrikuu rekordproduktiooni kohta tekitanud eriti ebasoodsa meeoleolu. Kooskõlas vaseturuga on ka teiste metallide alal meeoleolu tagasihoidlik ja äritegevus nõrk.

Toiduainete turg.

London, 31. detsembril 1926. a.

Või: Daani või 4 sh. ja Uus-Meremaa 2 sh. võrra tsentnerilt kallim kui eelmisel nädalal. Nõudmine kaunis elav. Arvatakse, et hinnad edaspidi veelgi pisut võivad tõusta, kui nõudmine püsib.

Pekon: Nõudmine vana-aasta lõpul äärmiselt nõrk, hinnad 4—8 sh. võrra odavamad, kui eelmisel nädalal. Põhjuseks — pühade perioodi ja aasta lõpp. Tapetud sigade arv Daanis on viimaste nädalate jooksul olnud äärmiselt suur. Jaanuari keskel oodatakse hindade tõusu nõudmise suurenemise tagajärjel.

Munad: Hinnad pea kõikides sortides langenud, vaatamata sellele, et nõudmine oli aasta lõpul rahuldav.

11. I. 1927. a.	London.	
Nisu, kaal—496 Englise naela		
Northern Manitoba	£	54/3
Hard Winter		53/3
Rosario Santa	”	50/4 1/2
Jahu, kaal—280 Ingl. naela.		
Manitoba	”	39/
Austraalia	”	39/9
Kansas	”	38/6
Odrad		
Kanada Nr. 3, kaal—370		
Ingl. naela	”	32/10 1/2
Kalifornia, kaal—424 Ingl. naela	”	38/389

Kaerad, kaal — 320 Englise naela		
La Plata	£	19/6
Canada № 2	"	
1. I. Linad, cif.		
Riga Z. K.	"	54
Pärnu H. D.	"	53/0 — 54/0
Slanetz U/A Medium	"	63/0 — 64/0
Bacon, kaal — 112 Englise naela		
Iiri	"	10 /0 — 125/0
Daani	"	82/0 — 94/0
Kanada	"	86/0 — 93/0
Ameerika	"	—
Munad, kaal — 120 Ingl. naela		
Inglise	"	21/0 — 26/0
Iiri	"	—
1. I. Või, kaal — 112 Englise naela	Sh.	
Hollandi	"	190/0 — 192/0
Daani	"	184/0 — 186/0
Unus-Meremaa	"	160/0 — 174/0
Austraalia	"	144/0 — 176/0
Argentiina	"	140/0 — 162/0
Eesti või	"	— — —
Läti " I sort	"	— — —
" " II "	"	— — —

11. I. Nisu Hamburg.		
Sisemaa, tonni eest	Rmk.	266 — 270
Manitoba, cif 100 kgr eest t.	fl.	15.90
Hard Winter, cif 100 kgr. eest	"	15.25
Ameerika jahu, 100 kgr. eest	"	

Rukis		
Sisemaa, tonni eest	Rmk.	235 — 239
Western II, cif 100 kgr. eest	fl.	12.40

Kaerad		
Sisemaa, tonni eest	Rmk.	183 — 193

Odrad, talve,		
Sisemaa, tonni eest	"	—

9. I. Odrad, suve,		
Sisemaa, tonni eest	"	220 — 250

11. I. Suhkur		
C. S. R. Feinkorn, 50 kgr. eest loco	£	18/10 1/2
Saksa „Eksport“, 50 kgr. eest termiin	"	19/
Java 50 kgr. eest termiin	"	19/3
American Fine Granulated 50 kgr. eest	"	

Riis		
Burmah II, 50 kgr. eest	"	14/6

Rasv		
Purelard American, 100 kgr. eest	£	32 1/4
Steamlard 100 kgr. eest	"	31 1/2

Või, Berliini engros hinnad, tsentneri eest sisemaa I sort	Rmk.	172
" " II "	"	164
Eesti või	"	184
Läti "	"	—

Kinnine vähempakkumine posti peavalitsuses traatide ja trosside peale.

Posti peavalitsuses korraldatakse 25. jaan. k. a. kell 11 e. l. kinnine vähempakkumine tsingitud raud- ja terastraadi ja trosside ostuks.

Ostetavate raud- ja terastraatide ja trosside nimestik:

1. Tsingitud raud liiniraati, läbi-mõõd 4 m/m. — 140.000 kg.
2. Tsingitud raud liiniraati, läbi-mõõd 3 m/m. — 120.000 "
3. Tsingitud raud sidetraati, läbi-mõõd 2 5 m/m. — 1.500 "
4. Tsingitud raud sidetraati, läbi-mõõd 2 m/m. — 2.000 "
5. Tsingitud raud sidetraati, läbi-mõõd 1,5 m/m. — 1.500 "
6. Tsingitud teras liiniraati, läbi-mõõd 2,2 m/m. — 60.000 "
7. Tsingitud teras kaablitrossi, 7 × 2,2 m/m. — 2.000 "
8. Tsingitud teras kaablitrossi, 3 × 2,2 m/m. — 1.000 "
9. Tsingitud raudtrossi, 5 × 2,5 m/m. — 2.500 "

Tagatis vähempakkumiseks on 10% pakutavate materjalide hinnast.

Materjalid peab kohustuma hankija Tallinna kohale toimetama:

- a) raud- ja terastraadi igast traadiliigist ja dimensioonist 50% hiljemalt 15. aprilliks 1927. a., 50% hiljemalt 15. maiks 1927. a.
- b) trossid kõik hiljemalt 15. maiks 1927. a.

Lähemaid teateid annab posti-telegraafi-telefoni peavalitsus Tallinnas.

Tallinna sadama tegevus.

28. detsembrist — 10. jaanuarini.

Sisse klaaritud mitmesuguse kauba ja reisijatega üldse 29 laeva; nendest: Eesti lipu all 18 aurikut ja purjelaeva; Soome lipu all 6 auru- ja mootorlaeva; Saksa lipu all 3 aurikut ja mootorlaeva ja Englise lipu all 2 aurulaeva.

Sama aja jooksul klaariti sadamast välja mitmesuguse kauba ja reisijatega 28 mitmesugust laeva.

Jäälolud Soome lahes.

Idapool Kõrgesaart kuni Kroonlinnani tugev kinnine jää. Kõrgesaare ümbruses osalt lahtine jääsupp, osalt ajujää. Väinas — Vormsist Paaternosterini kinnine jää, samuti ka Kihnu ümbruses ja Pärnu lahes. Teised Eesti sadamad ja laevateed on jääst vabad.

Välisbörsid.

	L O N D O N									
	29. XII	30. XII	31. XII	3. I	4. I	6. I	7. I	8. I	10. I	11. I
Frank . . .	122.50	122.57	122.77	122.81	122.90	122.30	122.82	122.75	122.47	122.23 ^{1/8}
Dollar . . .	4.8553	4.8550	4.8531	4.8540	4.8546	4.8550	4.8528	4.859 ^{3/32}	4.85 ^{1/4}	4.85 ^{1/4}
Rootsi kroon	18 15 ^{1/4}	18.15 ^{3/4}	18.16 ^{1/2}	18 16	18.16	18.16	18.15 ^{3/4}	18.16	18.16 ^{1/4}	18.16 ^{1/4}
Daani kroon	18.19 ^{1/4}	18.19 ^{1/4}	18.19 ^{1/2}	18 19	18.19	18.19	18.20	18.20 ^{1/2}	18.20 ^{1/2}	18 24
Norra kroon	19.20	19.22	19.20	—	19.03	19.09	19.05	19.04 ^{1/2}	19.03	18 92
Saksa mark	2) 37 ^{1/4}	20.41 ^{1/4}	20.39 ^{1/4}	20.40	20.41	20.41	20.44 ^{3/4}	20.44 ^{1/4}	20.43	20.44 ^{3/4}
Soome mark	192.75	192.78	192.85	192.85	192.85	192.85	192.85	192.87	192.80	192.80
Florin . . .	12.1293	12.1293	12.1281	12.1281	12.12.96	12.1287	12.1281	12.12 ^{15/16}	12.1287	12.1293
Liir	108.25	107.50	107.62	107.75	108.06	109	109.87	110.5 ⁸	111.75	114.25
Helveetsia fr.	25.10	25 11	25.11	25 12	25.14	20.14	25 14	25.14 ^{1/2}	25.14	25.17 ^{1/1}
Tshehhosl.kr.	164.00	164.00	164.10	164.40	164.00	163.87	163.78	163.78	163.87	163.87
Belgia frank	34.89	34.89 ^{1/2}	34.89 ^{1/4}	34.89	34.9	34.90 ^{1/2}	34.89	34.89 ^{7/8}	34.89 ^{1/2}	34.89 ^{3/4}
Schillingid .	34.40	34.40	34.40	34.43	34.44	34.44	34.44	34.43	34.44	34.44
Poola slot .	43.50	43.50	43.50	43.50	43.50	43.50	43.50	43.50	43.50	43.50
Pengo . . .	347.700	347.700	347.700	347.770	347.700	347.700	347.700	347.700	347.700	347.700
Latt	25.17	25.17	25.17	25.17	25.17	25.17	25.17	25.17	25.17	25.17
Litt	49.50	49.50	49.50	49.50	49.50	49.50	49.50	49.50	49.50	49.50
Tschervonets	942.00	942.00	942.00	942.00	942.00	942.00	942.00	942.00	942.00	942.00
Kuld p/unts	84/11 ^{1/2}	84/11 ^{1/4}	84/10 ^{3/4}	84/11 ^{1/2}	84/10 ^{1/2}	84/11 ^{1/2}	84/11 ^{1/2}	84/11 ^{1/2}	84/11 ^{1/2}	84/10 ^{1/2}
Höbe p/unts	2/15 ^{1/16}	2/11 ^{1/16}	2/1	2/1	2/15 ^{1/16}	2/1	2/15 ^{1/16}	2/1	2/1 ^{1/16}	2/1 ^{1/2}
Plaat. p/unts	—	—	—	—	—	—	—	405/410/	—	—

	B E R L I N									
	29. XII	30. XII	31. XII	3. I	4. I	6. I	7. I	8. I	10. I	11. I
Naelsterling	20.362	20.36	20.39	20.405	20.412	20.434	20.449	20.443	20.349	20.443
Frank . . .	16.62	16.66	16.61 ^{1/2}	16.6	16.62	16.62 ^{1/2}	16.66	16.67	16.68	16.72
Dollar . . .	4.194	4.205	4.203	4.2030	4.2055	4.2105	4.214	4.212	4.212	4.213
Rootsi kroon	112.24	112.35	112.32	112.32	112.36	112.51	112.61	112.55	112.52	112.54
Daani kroon	111.93	112.23	112.16	112.20	112.24	112.32	112.42	112.37	112.30	112.33
Norra kroon	106.10	106.30	106.20	107.00	107.30	107.10	107.40	107.28	107.38	108.05
Soome mark	10.565	10.58	10.577	10.572	10.58	10.592	10.60	10.597	10.597	10.60
Florin . . .	167.93	168.22	168.15	168.29	168.30	168.53	168.66	168.60	168.52	168.56
Liir	18.81	18.98	18.91	18.60	18.88	18.73	18.72	18.55	18.31	17.90
Helveetsia fr.	81.18 ^{1/2}	81.26	81.18	81.21	81.20	81.30	81.32	81.28	81.25	81.20
Tshehhosl.kr.	12.429	12.452	12.45	12.45	12.458	12.47	12.43	12.474	12.476	12.476
Belgia frank	58.38	58.50	58.47 ^{1/2}	58.49	58.51	58.57 ^{1/2}	58.80	58.59	58.58	58.58

Ärimehed!

Rasketest aegadest aitab üle otstarbekohane ja tabav reklaam. Tekitage reklaamiga ostuhimu!

Ärge unustage, et „Kaubandus-tööstuskoja Teataja“ lugejaskond on ostuvõimne, seepärast reklaamigu need, kellele ostjaks on kaupmees, tööstur ja laevnik, oma kaupu „Kaubandus-tööstuskoja Teatajas“.

Kuuhutusi võetakse vastu Lai t. 45, Tallinnas. Kõnetr. 17-77.

„Kaubandus-tööstuskoja Teataja“ talitus.

Tallinna börsikomitee juures asuva kaupade ja prahtide komisjoni poolt koteeritavate kaupade nimekiri ja hinnad (en gros).

Jahud: nisu, pehme, kõrgem s., Ameerika ja inglise	pd.	840—900	Õlikoogid, linaseemne	pd.	235—245
„sõre, kõrgem sort Ameerika ja inglise	„	835—900	„ päevalille	„	240
„J. Puhk ja Pojad“ rukkijahu	„	320—330	Tangud soja	„	325
„ „ „ „ pütül	„	440—480	Jahu, päevalille	„	250—260
„J. Puhk ja Pojad“ suurveski saadused. Hinnad arvatud 50 klg. eest ühes valge puuvil- lase kotiga:			Segajõutoit I s.	„	250—260
Püülijahu:			„ II s.	„	220—230
Rukkipütül patent (à 50 kg.) puud mk.		560	Nisukliid	„	18J—190
harilik (à 50 kg.) „	„	465	Puuvillane riie, Bjas	arss.	37,50—46,50
„Eesti Parem“ saiajahu à 50 kg.	„	905	„ Mitkal	„	28,50—34,50
„Kalev“ „ „ „	„	865	Lina, Liivi R.	pd.	1250
„Taara“ „ „ „	„	835	„ Petseri	„	1400
„Kungla“ „ „ „	„	815	„ Võru	„	1400
„Sampo“ „ „ „	„	730	„ Tartu	„	1300
Manna	„	950	Linaseemneõli 87½/20/0 basis	„	260—280
Jahu: nisu, pehme — sõre	„	685—910	Linaseemned, külvi	„	300—320
A/S. Rotermanni tehaste jahud:			Takud, Codilla, I	„	850
Rukkijahud	„	325—335	„ II sort	„	650
„ pütül	„	450—470	„ III	„	400
„ nisu, pehme — sõre	„	685—915	Kivisüsi, auru, Yorkshire, 2k. pest.	„	80—85
Rukis, Eesti	„	—	„ „ Newcastle	„	75—80
„ Vene	„	310—315	„ sepa	„	85—90
„ Poola	„	310—315	Koks, valu	„	85—90
Kaerad, toidu, Eesti	„	250—255	„ gaasi	„	—
Odrad, õlle	„	295—310	Põlevkivi, I sort A	„	10
Odrad, toidu	„	265—275	„ I „ B	„	9
Herned, rohelisted, Eesti	„	—	„ II „	„	7,50
Riis, Burma II	„	680	„ III „	„	5
Kartulid, eksport	„	50—52	„ Fenolaat	„	200
„ piirituse	„	—	„ Gudroon	„	240
Kartulitärklis „Superieur“	„	550	„ pigi	„	190
Piim, pudelites	ltr.	15	Raud, sordi	„	235—245
„ lahtine	tp.	15	„ vits	„	340—520
Või, eksport, I sort	pd.	4000—4200	„ plekk	„	370—510
Margariin, välismaa	„	1960—2240	„ plekk, tsingitud	„	690—770
Kaseiin, Eesti	„	1250—1950	Raudtalad	„	250—270
Juust „Schweitsi“, kodumaa	„	2700—2900	Teras, vedru	„	450—510
Munad, eksport I s (kast 1440 tk.)	kast	14.400	„ tööriistade	„	1200—1400
„ II s. („ 1440 tk.)	„	13.680	„ talla	„	280—300
Kakao, Hollandi	pd.	2000—2400	Belgia reetalase teras, sitkus 45	„	140—150
„ Inglise	„	1800	Malm	„	170—180
„ Ameerika	„	1400—1600	Inglismaa	„	10.800—11.000
Kohv, Rio, Santos	„	4800—5200	Seatina	„	1250—1300
„ Kesk-Ameerika sordid	„	6000—7800	Vaskplekk, punane	„	3500—3600
Tee, lahtine, Orange Pekoe, Tseilon	„	9000—9800	„ valge	„	3200—3400
„ „ Orange Pekoe, Java	„	8000—9000	Tsink-plekk	„	1800—2200
„ „ Moring, Hiina	„	4700—5600	Masinaõli, Vene, Nobel	„	480—530
Suhkur, peenike, valge, Dantsigi	„	770—780	„ Ameerika	„	570—640
„ „ „ „ Saksam.	„	770—780	„ mootor	„	700—760
Suhkur, peenike, valge, Poola	„	770—780	„ auto	„	950
Siirup, kartuli, 420/0	„	625	Linaseemneõli	„	1315—1320
Glükoos	„	600	Värnits	„	1350—1355
Sool, lahtine, Saksa	„	56	Tsilindriõli, Vene	„	625—950
Heeringad, Yarmouth, Matties	tünn	4700—4800	„ Poola	„	—
Heeringad, Yarmouth Mat- fulls	„	5000—5100	„ Ameerika haril. aur. 230 ^o	„	570—590
Heeringad, Shoti, Matties	„	4800—4900	„ „ õlekuum. „ 3200	„	935—975
„ „ Matfulls	„	5200—5300	Põlevkiviõli	„	170
„ „ Norra Slo	„	2800	Nafta, Vene	„	255
„ „ Islandi	„	2500—3000	„ Ameerika	„	215—225
Liba, sea, I sort	pd.	1560—1640	Petrooleum, Vene, sisternid ja vaadid	„	300—310
„ „ looma, I sort	„	800—840	„ Poola, sist. ja vaadid	„	—
			„ Am., sistern. ja vaadid	„	300—310
			Bensiin, Vene	„	575—585
			„ Ameerika	„	560—580
			Piiritus, eksport (excl. vaat) fob	ltr.	55
			Pesusooda, välismaa	„	195
			„ kodumaa	„	170—175
			Seebikivi	„	510—530

Värvid nigrosiin, vees sulav, välism. pd.	9200
" tsinkvalge, välism.	1500—1650
" tnavalge, "	1585
" ooker, "	360—470
Väetisained, salpeeter, Norra . . . pd.	—
" " Tshiili pd.	—
" superfosfaat 18—20% kott	—
" thomasjahu 15—16%	—
" kaalisool 30%	—
" " 40%	—
" kainiit 12%	—
Väävelhapuammoniaak	—
Lubjalämmastik	—
Vosvoriit, Eesti 6%	—
Eesti rikast. vosvoriit 28—30% . . .	—
Paber, roatsiooni pd.	440
Tsement, Portland, Kunda	—
ptüüt 10 pd. 10 nl. tünn	875—925
Tsement, Aseri	875—925
Kriit, toores pd.	—
" pestud	118—120
Asfalt	120
Kivitorv	—
Puutorv	—
Lubi	48—50
Kips, tükikides	25
" jahvatatud	40
" krohvimise	50—75
Telliskivid, I sort tuhat	6500—7000
" A.-s. „Silikaat“	4000—4500
Tulitikud, orig. kast (5000 toosi)	4250—4650
Nahk, talla, Eesti, kodumaa toores-	—
nahast valmist, pd. I s. pd.	5400—5600
Nahk, talla, Ameerika tooresn.	—
valmistatud, I sort	6000—6200
Nahk, talla, Ameerika tooresn.	—
valmistatud, II sort	5600—5800
Tooresnahk, väikesed ja suured	—
Silikaat D/B/B	—
Puumaterjalid, saetud	—
Eesti Strd I, II ja III s. frko Tall.	—
" IV s	—
" propsid; 7×7	—
" liiprid	—

Prahid:

Lina	
Tallinn — Stettiin tonn	sh. 30/—
" — Gent	" 25—30/—
" — Dundee	" —
" — Belfast	" —

Takud	
Puumaterjalid	
	Standard
Tallinn — London	" sh. —
" — E. C. C. P. (Inglise ida-	—
ja läänerand)	" —
" — Antwerpen	" —
" — Southampton	" —
" — Manchester	" —
" — Amsterdam	" —
" — Dundee	" —

250% talve juuremaks.	
Segakaup	
Tallinn — Stettiin tonn	sh. 12—25/—
" — London	" —
" — Stokholm	" Rkr. —

Või	
Tallinn — Stettiin või tünn	1/6
Kartulid	
Tallinn — Stokholm tonn	Rkr. —

Tallinna börsi kursisedel.

		3. I	5. I	7. I	10. I	12. I	—
1 dollar	T.	372	—	—	—	—	—
	O.	372	372	372	372	372	—
	M.	375	375	375	375	375	—
1 nael-sterling	T.	1806	—	—	—	—	—
	O.	1806	1806	1806	1805	1805	—
	M.	1821	1821	1821	1820	1820	—
100 Saksa marka	T.	8875	—	—	—	—	—
	O.	8875	8875	8875	8875	8875	—
	M.	8975	8975	8975	8975	8975	—
100 Soome marka	T.	937	—	—	—	—	—
	O.	937	937	937	937	937	—
	M.	947	947	947	947	947	—
100 Rootsi krooni	T.	9975	—	—	—	—	—
	O.	9975	9975	9975	9975	9975	—
	M.	10.060	10.060	10.060	10.060	10.060	—
100 Daani krooni	T.	9940	—	—	—	—	—
	O.	9940	9940	9940	9940	9940	—
	M.	10.040	10.040	10.040	10.040	10.040	—
100 Prantsuse franki	T.	1460	—	—	—	—	—
	O.	1460	1455	1455	1455	1460	1465
	M.	1535	1530	1530	1530	1535	1540
100 Hollandi guldenit	T.	14.900	—	—	—	—	—
	O.	14.900	14.900	14.900	14.900	14.900	—
	M.	15.050	15.050	15.050	15.050	15.050	—
100 latti	T.	7150	—	—	—	—	—
	O.	7150	7150	7150	7150	7150	—
	M.	7250	7250	7250	7250	7250	—
100 T-chehh-slov. kka krooni	T.	1105	—	—	—	—	—
	O.	1105	1105	1105	1105	1105	—
	M.	1130	1130	1130	1130	1130	—
100 Helveetsia franki	T.	7190	—	—	—	—	—
	O.	7190	7190	7190	7190	7190	—
	M.	7290	7290	7290	7290	7290	—
100 Norra krooni	T.	9550	—	—	—	—	—
	O.	9550	9450	9525	9500	9500	9575
	M.	9675	9600	9675	9650	9650	9725
100 Belgia franki	T.	1025	1 b e l g a				—
	O.	1025	51.50	51.50	51.50	51.50	51.50
	M.	1100	53.—	53.—	53.—	53.—	53.—
100 Itaalia liiri	T.	1670	—	—	—	—	—
	O.	1670	1655	1645	1640	1625	1560
	M.	1745	1730	1720	1715	1700	1635
100 Ungari krooni	T.	5.15	—	—	—	—	—
	O.	5.15	5.15	5.15	5.15	5.15	5.15
	M.	5.40	5.40	5.40	5.40	5.40	5.40
1 Austria schilling	T.	52.50	—	—	—	—	—
	O.	52.50	52.50	52.50	52.50	52.50	—
	M.	54.—	54.—	54.—	54.—	54.—	—
1 tscher-vonets	T.	189.50	—	—	—	—	—
	O.	189.50	189.50	189.50	189.50	189.50	—
	M.	193.50	193.50	193.50	193.50	193.50	—
1 Poola slot	T.	38.—	—	—	—	—	—
	O.	38.—	38.—	38.—	38.—	38.—	—
	M.	43.—	43.—	43.—	43.—	43.—	—
1 Eesti kroon	T.	100	100	100	100	100	—
	O.	—	—	—	—	—	—
	M.	—	—	—	—	—	—